

ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1
โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2554

ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1
โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1
โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
พฤษภาคม 2554

นิลวรรณ อังกูรเศรษฐี. (2554). ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์
กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง.

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ก่อนและหลังเข้าร่วม
โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1/6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนการแสดงออกที่เหมาะสม
ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา สอบถามความสมัครใจและสุ่มอย่างง่ายได้นักเรียนเข้ากลุ่มทดลอง
จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
และโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t – test แบบกลุ่ม
ตัวอย่างที่ไม่อิสระต่อกัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนหลังจากเข้าร่วมโปรแกรม พบว่ามีความแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทางด้านวาจา
นักเรียนมีการแสดงออกที่เหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และทางด้าน
ร่างกายนักเรียนมีการแสดงออกที่เหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01
แสดงว่า การเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6
สามารถทำให้นักเรียนมีการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้น

THE EFFECT OF PROGRAM DEVELOPMENT ASSERTIVE FOR MATHAYOM SUKSA 1
STUDENTS OF SAINT DOMINIC SCHOOL RAJDHEVEE BANGKOK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Educational Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University

May 2011

Nillawan Anguraseranee. (2011). *The Effect of Program Development Assertive for Mathayom Suksa 1 Students of Saintdominic School Rajdhevee Bangkok*. Master's Project, M.Ed. (Educational Guidance and Counseling). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Inst. Dr.Monthira Charupheng.

The purpose of this research was to compare to assertive for *Matthayom Suksa 1 Students of Saint Dominic School Rajdhevee Bangkok*. The subjects of this study were 8 Mathayom Suksa 1 Students of Saintdominic School Rajdhevee Bangkok. The samples were selected by correlation of internal consistency between each score and total score were used to analyze the data. College the sample were 8 students whose scores of the behavior assertive lower than 25 percentile rank. The research instruments used for collecting data were an observational of assertive behavior. The statistical analyses employed were dependent t-test.

The results of the study were as follows:

The assertive of students participated in a program significant difference at .01 among questionnaire and observational of the assertive behavior which were higher after the experiment than before.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ของ นิลวรรณ
อังกูรเศรษฐี ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทศพร มณีศรีขำ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์ ดร. สกล วรเจริญศรี)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสำเร็จโดยสมบูรณ์ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ และอาจารย์ ณัฐวิภา ศิลปี หัวหน้างานแนะแนว โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือสำหรับการทำวิจัย ครั้งนี้

ความสำเร็จใดๆ ในการทำสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชา การแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ให้การอบรมถ่ายทอด ความรู้และประสบการณ์ที่ดีและมีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณคณะครูโรงเรียนเซนต์ดอมินิก ที่ให้ความร่วมมือและความสะดวกแก่ผู้วิจัย เป็นอย่างดี ตลอดจนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิกทุกคน รวมไปถึง ผู้ปกครองนักเรียนทุกท่านที่อนุญาตให้นักเรียนเข้าร่วมโปรแกรม

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ ของบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

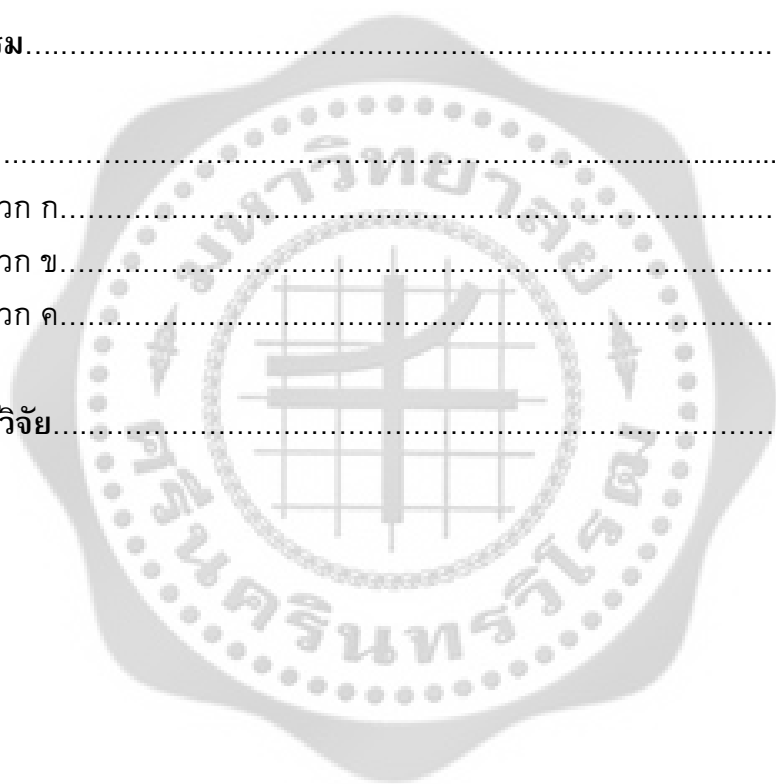
นิลวรรณ อังกรเศรษฐี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกที่เหมาะสม.....	7
เอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต.....	14
เอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม.....	18
3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	34
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	40
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	45
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	45
สมมติฐานในการวิจัย.....	45
วิธีดำเนินการทดลอง.....	46

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ)	
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
สรุปผลการวิจัย.....	47
อภิปรายผลการวิจัย.....	47
ข้อเสนอแนะ.....	50
บรรณานุกรม.....	51
ภาคผนวก.....	56
ภาคผนวก ก.....	57
ภาคผนวก ข.....	65
ภาคผนวก ค.....	70
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	98

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	40
2 การทดลองโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม.....	41
3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมก่อนและหลัง.....	44
4 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนก่อนและหลัง ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของผู้วิจัย.....	58
5 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนก่อนและหลัง ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของผู้วิจัย.....	59
6 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนก่อนและหลัง ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของผู้วิจัยและ ผู้ช่วยผู้วิจัย.....	60
7 ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ แบบสังเกตพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม ของนักเรียน.....	61
8 ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของ นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1.....	62

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการ แสดงออกที่เหมาะสม.....	35
3 ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	38

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม ทุกคนเกิดและเติบโตในครอบครัวได้รับการดูแลเอาใจใส่และได้รับความอบอุ่นจากบิดามารดา นอกจากนี้ครอบครัวยังช่วยปลูกฝังพฤติกรรมระเบียบแบบแผนหรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่ครอบครัวเป็นผู้กำหนดขึ้น ช่วยให้ประพฤติดี ประพฤติชอบ การที่เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดดี และประพฤติดีได้นั้นจะต้องอาศัยการอบรมเลี้ยงดูอย่างดี การปฏิบัติของบิดาและมารดาต่อบุตรมีความสำคัญเป็นอย่างมาก ครอบครัวที่มีบรรยากาศเป็นมิตร ห่วงดีต่อกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันจะเป็นครอบครัวที่แข็งแกร่งและอบอุ่น ในทางกลับกัน หากครอบครัวอ่อนแอ สมาชิกในครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ขาดที่ปรึกษา ขาดผู้ให้ความช่วยเหลือ ทำให้เกิดการปรับตัวที่ไม่ดี ส่งผลต่อบุคลิกภาพและพัฒนาการทางอารมณ์ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรในสังคมเมืองมักจะมีความห่างเหิน เนื่องจากบิดามารดาต้องประกอบอาชีพ ไม่มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน รัชวัลย์ บุญโฉมและวัชรีย์ อุจะรัตน์ (2542: 102)

การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทยในปัจจุบันแตกต่างจากอดีต กุศล สุทนต์ธาดา (2541: 14-18) กล่าวถึงการเลี้ยงดูเด็กไทยในอดีตว่า “เด็กที่แวดล้อมด้วยพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย และลูกพี่ลูกน้อง ได้รับการเลี้ยงดูอย่างทะนุถนอมใกล้ชิด เวลาที่แม่ต้องออกไปทำงานในไร่นาหรือสวน ปู่ย่า ตายาย หรือลูกพี่ลูกน้องก็ต้องดูแลเอาใจใส่ทะนุถนอมเช่นเดียวกับที่แม่ทำ ทำให้การอบรมสั่งสอนโดยมีวัตถุประสงค์ในการสั่งสอนคือเป็นเด็กที่อ่อนน้อมง่าย สාරวมกาย วาจาใจ มีความกตัญญูเติบโตเป็นเจ้าของคน ในส่วนของการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทยในปัจจุบัน “การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยปัจจุบันสื่อมวลชนมีอำนาจอย่างมาก การก้าวรุกรอกของวัฒนธรรมต่างชาติไม่ว่าจะเป็นการกิน การอยู่ การเลี้ยงดูบุตร ได้เข้ามาครอบงำวัฒนธรรมไทย ตลอดจนความบีบคั้นทางเศรษฐกิจทำให้วิถีชีวิต และวิธีการเลี้ยงดูเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการย้ายถิ่นที่อยู่ของพ่อแม่ การทำงานนอกบ้านของสตรี การนำเด็กไปอยู่ตามสถานที่เลี้ยงดูเด็ก ทำให้เด็กถูกปล่อยปละละเลยมากขึ้น” ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2544: 10) กล่าวว่า ความเชื่อที่ผู้ใหญ่ปลูกฝังให้แก่เด็กตั้งแต่เมื่อยังเล็กจะกลายเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตและเป็นสิ่งที่กำหนดความเป็น “ตัวตน” และการแสดงออกของพวกเขาเมื่อเติบโตขึ้นถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังสิ่งที่ดีเขาก็จะมีปรัชญาในการดำเนินชีวิต มีค่านิยมและมีพฤติกรรมที่ดี แต่ถ้าเด็กได้รับการปลูกฝังในสิ่งที่ไม่ถูกต้องเขาย่อมเติบโตอย่างมีความคิดและพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง อันจะส่งผลร้ายต่อตนเองและผู้อื่นที่แวดล้อมชีวิตของเขาในที่สุด

วัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่สำคัญ สามารถเลี้ยงไปได้ทั้งทางที่ดีและทางที่เสียหาย เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่แปลกใหม่ แต่ยังไม่ประสพการณ์ในการ

ตัดสินใจเลือก สิ่งที่ดีที่สุดให้กับตนเอง จากคำกล่าวของสุพัตรา สุภาพ (2543: 17) ที่ว่าเด็กวัยรุ่นมีอาการอ่อนไหวได้ง่าย มักพะวัภพะวงเรื่องสังคมและกลุ่มเพื่อนมาก มีการแสดงออกอย่างมาก จะเป็นผู้ใหญ่ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นเด็กก็ไม่เชิง นอกจากนี้ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นอีกประการหนึ่งคือ กลุ่มเพื่อน สุนันทา กาญจนพงศ์ (2540: 5,7) ซึ่งมีบทบาทต่อวัยรุ่นมาก วัยรุ่นติดเพื่อน อยากมีทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนเพื่อน อยากทำตามเพื่อน เพื่อนเป็นอย่างไรเขามักจะเป็นอย่างนั้น ศิริจันทร์ สุขใจ (2547: 5) ซึ่งสอดคล้องกับ สมพร สุทัศนีย์ (2547: 37-40) วัยเตรียมตัวเข้าสู่วัยรุ่นจะมีอายุประมาณ 12-15 ปี ซึ่งอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นอกจากนี้ยังเกิดสับสนในบทบาทของตน จึงเกิดความคับข้องใจ วิตกกังวล ตามทฤษฎีพัฒนาการอีริกสัน ทางด้านพัฒนาการทางสังคม ก็เริ่มเล่นรวมกันทั้งชายและหญิงมากขึ้น การเล่นรวมกันเป็นกลุ่ม จะปฏิบัติตามกฎของกลุ่ม และจะเลียนแบบสมาชิกในกลุ่มไม่ว่าจะเป็นด้านการแต่งกาย การพูดจา หรือกิริยาท่าทาง เนื่องจากเด็กวัยนี้จะขาดความมั่นใจ และต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ส่วนทางด้านพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กวัยนี้มีเหตุผลและควบคุมตนเองได้ดีขึ้น รู้จักอดทนในการคบเพื่อน สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้กว้างขวางขึ้น เข้าใจและรู้จักพูดถ้อยคำที่ลึกซึ้ง สิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็ก เช่น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สอนให้ซาบซึ้งถึงสิ่งที่ตั้งเป้าหมายของเด็กวัยนี้คือ การปรับตัวที่ไม่เหมาะสม ดังเช่นสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2549: 57) ได้กล่าวว่า บุคคล 2 คน อาจมีความสามารถไม่แตกต่างกันแต่อาจแสดงออกในคุณภาพที่แตกต่างกันได้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จะอยู่ในสองช่วงวัย คือ เป็นทั้งวัยเด็กตอนปลาย และวัยรุ่นตอนต้น ทำให้บางครั้งมีความรู้สึกสับสนในตนเองวางตัวไม่ถูกจึงแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมออกไป

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยเริ่มสอบถามครูที่สอนระดับชั้นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับพฤติกรรมแสดงออกของนักเรียน ทำให้ทราบว่า ส่วนมากนักเรียนชอบคุยกับเพื่อน ขณะที่ครูสอน พูดคำหยาบ เยาะเย้ยเพื่อน ล้อชื่อพ่อแม่ ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น นั่งเก้าอี้ไม่ถูกต้อง แกล้งเพื่อน เดินไปมาโดยไม่ได้รับอนุญาต นั่งงานอื่นขึ้นมาทำขณะที่ครูสอน ผลจากการสอบถามข้อมูล พบว่า นักเรียนมีปัญหาด้านพฤติกรรมแสดงออกทางวาจาและทางกาย ได้แก่ การพูด การตะโกน การใช้ภาษาที่ไม่สุภาพ การแสดงความเคารพไม่ถูกต้อง นั่งเคาะโต๊ะ เดินไปมาขณะที่ครูสอน ประกอบกับการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (2544: 11) ที่กล่าวว่า วัฏจักรพัฒนาผู้เรียนที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีประสบการณ์หลากหลายและสร้างจิตสำนึกที่ดี จะต้องเป็นกิจกรรมที่มีความหมายแก่ผู้เรียน คือ สนองความสนใจ ความถนัด ความสามารถและความต้องการของแต่ละบุคคลจึงจะสามารถดึงศักยภาพออกมาให้เด่นชัด สร้างความภูมิใจ มีจิตสำนึกที่ดี มีคุณลักษณะนิสัยตามที่เป้าหมายกำหนดและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2545: 151) กล่าวว่า วัฏจักรพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การทำกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มสัมพันธ์ การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม เป็นต้น สำหรับการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจ

ที่จะนำกิจกรรมกลุ่มมาใช้ในการพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน เนื่องจากกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เป็นการเรียนรู้ที่เป็นไปอย่างตื่นตัว มีชีวิตชีวา การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ตลอดทั้งยังช่วยส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้ากลุ่มอีกด้วย ดังที่ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 148) กล่าวไว้ว่า การให้ประสบการณ์ตรงในการทำกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ดีเหมาะที่จะใช้ในการพัฒนาตัวบุคคลและกลุ่ม ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากิจกรรมกลุ่ม เป็นการเรียนรู้โดยการปฏิบัติ แม้ว่าจะเป็นการสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulation) ก็ตาม ก็ยังสามารถช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความซาบซึ้งและพึงพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตนเองต่อไป

อีกทั้งคมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 25-26) ยังกล่าวไว้ว่า พลวัตแห่งกลุ่ม (Group dynamics) จะช่วยอธิบายของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นภายในกลุ่มจะเกี่ยวข้องกับ การศึกษาพลังหรือเงื่อนไขต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มในส่วนรวมและกระบวนการตีความหมายของ พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคน โดยอาศัยประสบการณ์ของกลุ่มพลวัตแห่งกลุ่มยังช่วยให้เข้าใจ กระบวนการในการทำงานร่วมกัน การเลือกจุดมุ่งหมายของกลุ่ม การเสนอแนะและประเมินผล วิธีดำเนินการ การตัดสินใจการวางแผน เพื่อการปฏิบัติและการดำเนินการตามแผนนั้น ซึ่งช่วยให้มีความคุ้นเคยกับการเป็นผู้นำ การเป็นสมาชิกกลุ่มช่วยให้บุคคลสามารถฝึกฝนตนเองและผู้อื่นเพื่อ ประโยชน์ต่อกลุ่มสามารถวัดและประเมินความก้าวหน้าด้านความมั่งคั่งของวงของกลุ่มได้ การทำวิจัย ครั้งนี้จะใช้กิจกรรมกลุ่ม โดยการดำเนินกิจกรรมกลุ่มสามารถใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อก่อให้เกิด ความสำเร็จได้โดยสามารถนำไปใช้แตกต่างกันได้ตามความเหมาะสมดังนี้ คือ เกม (Game) บทบาทสมมติ (Role Play) กรณีตัวอย่าง (Case) สถานการณ์จำลอง (Simulation) การอภิปราย กลุ่มย่อย (Small Group)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษา โดยมีเป้าหมายหลักในการลดพฤติกรรมแสดงออกที่ไม่เหมาะสม โดยใช้กิจกรรม กลุ่มเพื่อพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ให้นักเรียนมีความรู้ เป็น การกระตุ้น และปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีในการพัฒนาตนเอง เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 ก่อนและ หลังเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้ จะช่วยพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน จะส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการอยู่ร่วมกันผู้อื่นในสังคม นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน ไปปรับใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ เพื่อให้มีการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2553 จำนวน 50 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมและสุ่มอย่างง่ายเข้าร่วมกลุ่มทดลองจำนวน 8 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6

3.2 ตัวแปรตาม คือ การแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร หมายถึง พฤติกรรมแสดงออกอย่างสุภาพเรียบร้อยของนักเรียนทั้งต่อครูและเพื่อน แบ่งออกเป็นการแสดงออกทางด้านวาจาและการแสดงออกทางด้านร่างกาย

1.1 การแสดงออกทางด้านวาจา คือการแสดงออกทางคำพูดที่ถูกต้องเหมาะสมของนักเรียน ได้แก่

- 1.1.1 ไม่ส่งเสียงดังขณะเรียน
- 1.1.2 ใช้คำพูดที่สุภาพกับครูและเพื่อน
- 1.1.3 ไม่คุยกับเพื่อนขณะเรียนหนังสือ
- 1.1.4 ไม่พูดเยาะเย้ยความผิดพลาดของเพื่อน
- 1.1.5 ไม่ล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน

1.2 การแสดงออกทางด้านร่างกาย คือการแสดงออกทางท่าทางที่ถูกต้องเหมาะสมของนักเรียนได้แก่

- 1.2.1 ไม่นั่งโยกเก้าอี้ในขณะที่นั่งเรียน
- 1.2.2 ไม่หลับในขณะที่เรียนหนังสือ
- 1.2.3 ไม่แกลังเพื่อนในห้องเรียน
- 1.2.4 ไม่นำงานอื่นขึ้นมาทำขณะเรียน
- 1.2.5 ไม่เดินไปมาโดยไม่ขออนุญาต

2. โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร หมายถึง วิธีการที่ช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม โดยนำกิจกรรมกลุ่มซึ่งเป็นลักษณะของการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นเรื่องของพฤติกรรมมนุษย์ที่มีลักษณะของการรวมกลุ่มกัน มีการทบทวนพฤติกรรม การแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจตลอดจนการสร้างสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มเพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น อันจะทำให้สามารถอยู่และทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคนิคต่างๆ ดังนี้ คือ

2.1 เกม เป็นวิธีการที่มีสถานการณ์สมมติขึ้น ให้ผู้เรียนเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกา อันจะมีผลออกมาในรูปของการแพ้ชนะ ให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้

2.2 บทบาทสมมติ มีสถานการณ์สมมติเช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่น ในสถานการณ์ที่สมมติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก ดังนั้นวิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง

2.3 กรณีตัวอย่าง นำเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงมาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายกันเพื่อสร้างความเข้าใจ และฝึกฝนหนทางแก้ไข การอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งนำเอากรณีต่างๆ ซึ่งคล้ายกับชีวิตจริงมาใช้จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง

2.4 การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นวิธีการที่ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์โดยจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ ให้ผู้เรียนในกลุ่มพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น ประสบการณ์ในประเด็นที่กำหนด และสรุปการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม

โดยมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติ หรือทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีส่วนร่วมในแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันต่อการพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

ขั้นที่ 2 ขั้นการวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ สรุปจากกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ พร้อมอภิปรายร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้น

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนรวบรวมแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มมาสรุปเป็นหลักการของตัวเอง และนำหลักการนั้นมาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล

ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนและจากกลุ่ม โดยร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มต่อการพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องผลของการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร บุคคลที่แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมนั้นควรได้รับการฝึกทั้งการสื่อสารข้อความที่ใช้ภาษาพูด (The verbal message) และการใช้ภาษาท่าทาง (The non-verbal message) บัทเลอร์ (Butler. 1976: 47) ซึ่งแสดงเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

พฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมมีการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกที่เหมาะสม
 - 1.1 ความหมายของการแสดงออกที่เหมาะสม
 - 1.2 ลักษณะของการแสดงออกที่เหมาะสม
 - 1.3 ชนิดของการแสดงออกที่เหมาะสม
 - 1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกที่เหมาะสม
2. เอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต
 - 2.1 ความหมายของการสังเกต
 - 2.2 จุดมุ่งหมายของการสังเกต
 - 2.3 หลักการสังเกต
 - 2.4 หลักการบันทึกพฤติกรรม
 - 2.5 วิธีการเสนอข้อมูลที่ได้จากการบันทึกพฤติกรรม
 - 2.6 ประโยชน์ของการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม
3. เอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.3 ประเภทของกลุ่ม
 - 3.4 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.5 ขนาดของกลุ่ม
 - 3.6 เวลาและจำนวนครั้งที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม
 - 3.7 ลำดับขั้นการเรียนรู้ตามวิธีกระบวนการกลุ่ม
 - 3.8 กิจกรรมที่ใช้ในกลุ่ม
 - 3.9 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม
 - 3.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

1. เอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกที่เหมาะสม

1.1 ความหมายการแสดงออกที่เหมาะสม

นักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของของพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ คือ

หลุยส์ จำปาเทศ (2533: 126-127) ให้ความหมายการแสดงออกที่เหมาะสมไว้ดังนี้ การแสดงออกที่ก่อประโยชน์แก่ตนเองและแก่ผู้อื่น หรือผู้ที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วยโดยคำนึงถึงสิทธิและความเหมาะสมของทั้งสองฝ่าย การมีความเชื่อมั่น การเก็บอารมณ์ได้ การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ความละเอียดอ่อนต่าง ๆ เช่น ระดับเสียง กิริยาท่าทาง การแสดงออกของสีหน้า จังหวะการพูด การฟัง การคิด และการเอาใจเขามาใส่ใจเรา

โวลเป (Wolpe. 1973: 81) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมว่าเป็นการแสดงออกถึงสิทธิความรู้สึกส่วนบุคคล ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคม รวมไปถึงการปฏิเสธ การขอร้องที่ไร้เหตุผล การแสดงความรัก การยกย่องชมเชยและการแสดงออกถึงความรู้สึกส่วนบุคคล เช่น เมื่อรู้สึกสนุกหรือเมื่อมีความโกรธ เป็นพฤติกรรมที่แยกออกจากความก้าวร้าว เป็นพฤติกรรมที่เกิดจากสถานการณ์ที่เป็นผลมาจากการเรียนรู้และเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งทางด้านภาษาและท่าทาง

ลินดา เดล กรีโก (Linda Del Greco. 1983: 50) ได้รวบรวมลักษณะการแสดงออกที่เหมาะสมจากหลายท่าน ว่าลักษณะของพฤติกรรมคือ นิสัยที่ประกอบไปด้วยลักษณะหนึ่งหรือมากกว่าดังต่อไปนี้คือ การแสดงออกของความต้องการ ความปรารถนา ความเห็น และความรู้สึกที่แสดงออกมาตามตรง การใช้ถ้อยคำด้านบวกและด้านลบ โดยไม่มีความรู้สึกดูถูก ดูหมิ่น สบประมาท เป็นตัวของตัวเอง แสดงความต้องการ ขอร้อง ปฏิเสธคำขอร้อง และต้องการไปสู่ความสำเร็จ

ลาซาลัส (Lazarus.1996: 209) ให้ความหมายการแสดงออกที่เหมาะสมว่าการแสดงถึงสิทธิส่วนบุคคล การแสดงความคิดเห็น การแสดงความรู้สึก ความเชื่ออย่างตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ต่อกันและกันและเหมาะสมกับกาลเทศะ ซึ่งทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่นด้วย

จากแนวคิดข้างต้นสรุปว่า พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมหมายถึง พฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมทางด้านอารมณ์ที่แสดงออกทางกายและทางวาจา ตามสิทธิที่จะแสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคมและไม่รุกราน ไม่ก้าวก่ายต่อสิทธิของบุคคลอื่น เป็นตัวของตัวเอง มีความภาคภูมิใจ สร้างความมั่นใจให้กับตนเอง

1.2 ลักษณะของการแสดงออกที่เหมาะสม

บัทเลอร์ (Butler, 1976: 47) ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกไว้ว่าบุคคลที่แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมนั้นควรได้รับการฝึก ทั้งการสื่อข้อความที่ใช้ภาษาพูด (The verbal message) และการใช้ภาษาท่าทาง (The non-verbal message) พอสรุปดังนี้

1. การใช้ภาษาพูด

1.1 การพูดอย่างตรงไปตรงมา หมายถึง การพูดให้ตรงกับความรู้สึกและความคิดของตนเอง เป็นการบอกกล่าวให้คนอื่นทราบถึงความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริงของตนอย่างตรงไปตรงมาแทนที่จะแสดงเฉพาะเพียงกิริยาท่าทาง เช่น กระแทกประตูหรือไม่มองหน้าใครเมื่อรู้สึกโกรธ การที่บุคคลไม่พูดแสดงความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมา จะทำให้ไม่แน่ใจตนเองและที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ บุคคลอื่นอาจจะไม่เข้าใจว่าทำไมคุณถึงรู้สึกเช่นนั้น

1.2 การแสดงความจริงใจ หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึกที่แท้จริงของตน ไม่ใช่สิ่งที่ตนคิดว่า “น่าจะรู้สึก” ไม่ใช่สิ่งที่บุคคลอื่นที่ร่วมฟังอยู่ด้วยต้องการให้รู้สึกเช่นนั้น หรือไม่ใช่แม้แต่สิ่งที่ตนเองปรารถนาที่รู้สึกเช่นนั้น แต่เป็นความรู้สึกที่แท้จริงที่เกิดขึ้นเอง

1.3 การแสดงความรู้สึกอย่างเป็นธรรมชาติ หมายถึงการแสดงความรู้สึกของตนออกไปโดยทันทีทันใด ทั้งในสิ่งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างเหมาะสม

2. การใช้ภาษาท่าทาง การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกนั้น นอกจากจะเลือกใช้คำพูดและรูปประโยคที่ถูกต้องเหมาะสมแล้วยังมีความจำเป็นที่จะต้องแสดงออกซึ่งภาษาท่าทาง หรือภาษาที่มีคำพูดให้สอดคล้องกันไปด้วย เมื่อไรก็ตามที่ภาษาท่าทางและภาษาพูดมีความขัดแย้งกัน ก็ควรเชื่อถือว่าภาษาท่าทางสามารถสื่อความหมายได้ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงมากกว่า ทั้งนี้ เนื่องจากภาษาท่าทางเช่น สายตา น้ำเสียง สีหน้า ท่าทางของร่างกาย เป็นพฤติกรรมที่ส่งออกมาจากระบบประสาทอัตโนมัติ ซึ่งอยู่นอกเหนือจากการควบคุมของตนเอง ภาษาท่าทางดังกล่าวได้แก่พฤติกรรมดังต่อไปนี้

2.1 การสบตา การมองตรงที่อีกฝ่ายหนึ่งในขณะที่กำลังพูดด้วย เป็นวิธีที่จะบอกให้ผู้ฟังได้ทราบถึงความรู้สึกจริงใจเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังพูดอยู่ การมองไปทางอื่นและการหลบตามองที่พื้นย่อมทำให้เกิดความรู้สึกขาดความเชื่อมั่นหรือจ้องมองอย่างประสงค์ร้ายเป็นการแสดงว่าพยายามมีอำนาจเหนือผู้อื่น

2.2 ลักษณะท่าทางของร่างกาย เรื่องราวข่าวสารที่พูดจะมีน้ำหนักมากขึ้นถ้าเวลาพูดคุณสามารถหันหน้าไปยังผู้ที่พูดด้วย การยืน หรือนั่งใกล้ชิดในระยะที่เหมาะสม โนม้ตัวเข้าไปหาผู้อื่นตั้งศีรษะไว้ให้ตรงจะแสดงความมั่นคงได้มากกว่าการถอยห่างออกไป และนอกจากนั้นท่าทางที่กระฉับกระเฉง จะช่วยแสดงการสื่อความหมายที่เหมาะสมมากกว่าการยืนตัวอ้อ ๆ ห่อเหี่ยว

2.3 การใช้มือประกอบการพูด เรื่องราวที่พูดจะมีความหนักแน่นมากขึ้นถ้าได้ใช้มือประกอบการพูดได้อย่างเหมาะสม ไม่ใช่เคอะเขิน งุ่มง่าม เก้งก้าง เป็นการแสดงให้เห็นว่าเป็นคนไม่กล้าแสดงออกและการแสดงออกควรเป็นธรรมชาติ

2.4 การแสดงออกทางสีหน้า การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องแสดงออกทางสีหน้าที่สอดคล้องกันกับข่าวสารที่แสดงออกมา

2.5 น้ำเสียงและระดับเสียง เสียงเป็นสื่อที่สำคัญในการสื่อความหมาย การพูดเสียงเรียบๆ กระซิบเบาๆ จะเป็นการยากที่จะชักจูงให้ผู้อื่นเชื่อ เห็นจริงจัง ในทำนองเดียวกัน เสียงตะโกนก็จะเป็นอุปสรรคในการสื่อสารกับผู้อื่น ดังนั้นการใช้ระดับเสียงสูงๆ ต่ำๆ ที่เหมาะสมในการสนทนาจะเป็นการชักจูงใจผู้อื่นโดยไม่ต้องใช้การขู่บังคับ

2.6 ความคล่องแคล่วในการพูด การพูดที่น่าสนใจต้องไม่ตะกุกตะกัก หรือพูดเร็วเกินไป การพูดที่ดีจะต้องรู้จักวิพากษ์วิจารณ์อย่างชัดเจนและซ้ำจะทำให้มีพลังมากกว่า

2.7 โอกาสในการพูด ควรเลือกโอกาสที่เหมาะสมในการพูดด้วยจึงจะเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

วิลลิส (Willis. 1995: 11) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมดังนี้

1. เป็นคนเปิดเผย ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
2. เป็นผู้ที่ฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
3. เป็นผู้ที่เข้าใจสภาพการณ์ของบุคคลอื่นได้
4. สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างชัดเจน โดยไม่พาดพิงถึงบุคคลอื่น
5. เป็นคนที่สามารถแก้ปัญหาความยุ่งยากได้
6. สามารถตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้
7. มีความชัดเจนในจุดยืนของตนเอง โดยไม่หลีกเลี่ยงหรือโกหกตัวเอง
8. เผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้น
9. สามารถยืนกรานพูดในสิ่งที่ตนเองต้องการได้
10. มีความเคารพต่อตนเองและผู้อื่น
11. เป็นผู้ที่มีความเสมอภาคเท่ากับบุคคลอื่นและคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์
12. แสดงความรู้สึกของตนเองอย่างซื่อสัตย์
13. เป็นผู้ที่ยืนหยัดความเป็นตัวของตัวเอง

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมนั้นจะแสดงออกทั้งทางภาษาท่าทาง และภาษาพูดไปด้วยกันอย่างสอดคล้องเหมาะสม รู้สึกอิสระที่จะแสดงอารมณ์ต่างๆ อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาด้วยความจริงใจโดยปราศจากการละเมิดสิทธิของผู้อื่น การแสดงออกถึงลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้แสดงออกจะต้องกระทำอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ไม่มี ความวิตกกังวล อับอายหรือรู้สึกผิดเลย การแสดงออกที่เหมาะสมเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในตนเอง

1.3 ชนิดของการแสดงออกที่เหมาะสม

หลุยส์ จาปาเทส (2533: 134–136) ได้แยกพฤติกรรมการแสดงออกเป็น 5 ชนิดดังนี้คือ

1. การแสดงออกในเหตุการณ์ทั่วไป (Basic Assertion) เป็นการแสดงออกโดยตรงถึงความเชื่อ ความรู้สึก ความคิดเห็นตามสิทธิ โดยไม่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมอื่นๆ การแสดงออกเช่นนี้ได้แก่ การเชื่อเชิญ การชักชวน การโฆษณา การตอบปฏิเสธ การแสดงการปลอบใจ เห็นใจ การขอความช่วยเหลือ การนอบน้อม เป็นต้น

2. การแสดงออกถึงความเห็นใจ (Empathic Assertion) เป็นการแสดงแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้สึก ความต้องการที่มีอยู่ให้คู่สนทนาทราบ ซึ่งการแสดงออกแบบนี้จะสัมพันธ์กับการแสดงออกของคู่สนทนามากกว่าการแสดงออกแบบธรรมดา ซึ่งจะประกอบไปด้วยการยอมรับสถานการณ์ หรือความรู้สึกของคู่สนทนาตามที่เขาบอกหรือเล่าให้ฟัง การยอมรับในสิทธิของตนเองและผู้อื่น จำเป็นต้องคำนึงถึงเสมอ

3. การแสดงออกที่ค่อนข้างรุนแรงขึ้นๆ (Escalating Assertion) เป็นการแสดงออกที่แสดงถึงความเข้มแข็งหรือค่อนข้างรุนแรงขึ้นๆ กว่าปกติไปเรื่อยๆ อาจมีอาการและเนื้อหาค่อนข้างไปในทางลบบ้างเป้าหมายก็เพื่อตอบสนองบุคคลที่บุกรุกสิทธิมากเกินไป ระดับของการแสดงออกค่อย ๆ เพิ่มความรุนแรงขึ้นกว่าธรรมดา แข็งกร้าวขึ้นแต่มิใช่เป็นการก้าวร้าวการแสดงออกแบบนี้มีเป้าหมายที่จะเรียกร้องสิทธิหรือต้องการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา

4. การแสดงออกแบบเผชิญหน้ากับความเป็นจริง (Confrontive Assertion) ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการหยุดการกระทำของผู้อื่น โดยการปรึกษากันหรืออธิบายการกระทำของผู้อื่นว่าเขาทำอะไร แสดงออกมาอย่างไร ซึ่งเป็นไปตามความเป็นจริงโดยไม่ได้เป็นการประเมินผลของผู้พูด อันจะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้ความต้องการ รู้ข้อมูลเพื่อช่วยในการตัดสินใจแก้ปัญหา ทำให้สัมพันธภาพระหว่างกันดีขึ้น แต่ถ้ากล้าแสดงออกแบบก้าวร้าวก็จะเป็นการบีบบังคับ ควบคุม หรือทำให้ผู้อื่นเกิดอารมณ์ต่อต้านได้

5. การแสดงออกโดยเปลี่ยนสรรพนามเป็น “ฉัน” (I Language Assertion) I Language ในที่นี้ตรงข้ามกับ You Language เป็นการพูดถึงความรู้สึกส่วนตัวของเรา แทนที่จะใช้คำว่า “คุณ” (You) เป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ กลับใช้คำว่า “ฉัน (I)” เพื่อแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น หรือความต้องการส่วนตัว โดยไม่ทำให้คู่สนทนาได้รับความไม่สบายใจในเชิงของ การตำหนิหรือคุกคามสิทธิและความรู้สึกส่วนตัวของเขา

นอกจากนี้ สมานี และแทมมินเนน (ขวัญตา บุญวาศ. 2542: 20; อ้างอิงจาก Smaby; & Tamminen. 1976: 423) ได้แบ่งการแสดงออกที่เหมาะสมเป็น 3 ระดับคือ

1. การแสดงออกที่เหมาะสมเล็กน้อย (Minimally Assertive) ซึ่งสามารถสังเกตได้จากคำพูดและการแสดงออกมามีลักษณะไม่ยอมตามที่ผู้เคยเอาใจเขาเปรียบ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่เป็นแบบก้าวร้าว รู้ว่าตนเองรู้สึกอย่างไร ในระดับนี้มักจะให้คำพูดว่า อ้อ...ดี...แต่ เพื่อโต้ตอบฝ่ายตรงข้าม

2. การแสดงออกด้วยความมั่นใจ (Confidently Assertive) ซึ่งสามารถสังเกตได้จาก น้ำเสียงที่หนักแน่น เชื่อมัน โต้ตอบได้รวดเร็ว รู้จักที่จะใช้คำพูดที่ตรงกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยปราศจากการเหน็ดเหนื่อย แก่แค้นฝ่ายตรงข้ามและจะพูดด้วยเหตุผล

3. การแสดงออกที่เหมาะสมด้วยการมีส่วนร่วมที่สามารถฟังและตอบฝ่ายตรงข้ามได้อย่างเข้าใจ รวมทั้งรู้ว่าฝ่ายตรงข้ามมีความรู้สึกอย่างไร (Mutually Assertive) นอกจากนั้นสามารถที่จะเผชิญหน้า (Confront) กับฝ่ายตรงข้ามที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น โกรธโดยไม่มีความเหตุผล หรือขาดความรับผิดชอบได้

การฝึกพฤติกรรมการแสดงออก (Assertive Training) ได้นำแบบการเรียนรู้ของ พาฟลอฟมาใช้ (วินิจ ชาญหาญ. 2544: 15; อ้างอิงจาก Pavlov) ซึ่งพาฟลอฟ (Pavlov) ได้อธิบายถึง ทฤษฎีการเรียนรู้ของเขาว่า พฤติกรรมเกิดขึ้นเพราะมีสิ่งเร้า และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพราะสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ อาจเกิดขึ้นได้อีกโดยใช้สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนั้น ทั้งนี้เนื่องจากพาฟลอฟค้นพบ ลักษณะบางอย่างในระบบประสาทที่ทำให้มนุษย์และสัตว์สามารถปรับพฤติกรรมของตนอย่างเหมาะสมตามเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญที่ค้นพบคือ การกระตุ้น (Excitation) และการระงับ (Inhibition)

การกระตุ้น เป็นกระบวนการของสมองที่ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ แข็งแรงเข้มข้นซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมตอบสนองเงื่อนไขหรือสิ่งเร้าใหม่

การระงับ เป็นกระบวนการทดลองหรือยับยั้งพฤติกรรมการเรียนรู้ใหม่ ๆ โดยเชื่อว่า เมื่อแรงกระตุ้นที่มีความเข้มข้น บุคคลแสดงออกพฤติกรรมในเชิงปฏิบัติและมีอิสระทางด้านอารมณ์ เป็นตัวของตัวเอง ถ้าพลังยับยั้งมีความเข้มข้นกว่า ทำให้บุคคลนั้นอ่อนแอ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ขาดความสามารถในการตอบสนอง และมักจะแสดงพฤติกรรมในสิ่งที่ตนไม่ปรารถนาจะทำ จึงเกิดความวิตกกังวล คนที่มีสุขภาพจิตดีจะมีแรงกระตุ้นและแรงระงับยับยั้งสมดุลกัน ส่วนคนที่มีปัญหาสุขภาพจิต เกิดการระงับยับยั้งมากเกินไป ดังนั้นวิธีการที่จะช่วยบำบัดรักษาคนเหล่านี้ ต้องใช้หลักการสะท้อนแบบถูกวางเงื่อนไข (Conditioned Reflex Therapy) ซึ่งกระทำโดยการวางเงื่อนไขซ้ำในสถานการณ์ที่ไม่ก่อให้เกิดความกลัวหรือความกังวล เพื่อให้พลังกระตุ้นมีความเข้มข้นกว่าการยับยั้ง ซึ่งถูกวางเงื่อนไขมาก่อน

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ชนิดของพฤติกรรมมี 5 ชนิด และพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมคือ พฤติกรรมเกิดขึ้นเพราะมีสิ่งเร้า และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเพราะสิ่งเร้าหนึ่ง ๆ นั้นก็อาจเกิดขึ้นได้อีกโดยใช้สิ่งเร้าที่ทำให้เกิดพฤติกรรมนั้น แล้วมนุษย์ก็สามารถปรับพฤติกรรมของตนได้อย่างเหมาะสมตามเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงในสิ่งแวดล้อมได้

1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกที่เหมาะสม

1.4.1 งานวิจัยในประเทศ

นักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวข้องกับการแสดงออกที่เหมาะสมไว้ดังนี้ พัททกษ โกเม (2543: 38) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการพูดหน้าชั้นเรียน ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ของโรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนที่มีคะแนนแบบสอบถามพฤติกรรมการพูดหน้าชั้นเรียนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา ผลการศึกษาพบว่า หลังได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการพูดหน้าชั้นเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วินิจ ชัยหาญ (2544: 75) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อลดความวิตกกังวลในการอ่าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดาราคาม ที่มีความวิตกกังวลในการอ่าน กลุ่มตัวอย่างจำนวนนักเรียน 8 คน ผลการศึกษาพบว่า ความวิตกกังวลในการอ่านลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ภายหลังได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

สุรินทร์ นามอยู่ (2545: 67) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังเดือนห้า จำนวน 11 คน ที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งและได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน โดยใช้โปรแกรมการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ในการดำเนินการทดลอง จากการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรสวรรค์ ถนอมพุทธา (2547: 49) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวัสดิศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีมารยาทในชั้นเรียนไม่เหมาะสมจำนวน 16 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมมีมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทางสถิติที่ระดับ .01

1.4.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

กาลาซซี่ (Galassi. 1974: 390-394) ได้ศึกษาถึงผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม โดยให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยเทปบันทึกภาพ (Videotape) กับนักศึกษาที่มีลักษณะไม่กล้าแสดงออก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิชาจิตวิทยาเบื้องต้น อยู่ที่ West Virginia University จำนวน 32 คน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่ม ได้รับการฝึกครั้งละประมาณ 1.30 ชั่วโมง เป็นเวลา 8 ครั้ง สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ต่อเนื่องกัน ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกใด ๆ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึก

พฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม มีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญ

เพนซ์ (Pentz. 1980: 76 - 83) ได้ศึกษาผลการฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกและประสิทธิภาพของผู้นำที่มีต่อพฤติกรรมแสดงออกของเด็กวัยรุ่นที่ก้าวร้าว และเด็กวัยรุ่นที่ไม่กล้าแสดงออก กลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 90 คน เป็นชาย 42 คน เป็นหญิง 47 คน มีพฤติกรรมก้าวร้าว จำนวน 41 คน มีพฤติกรรมไม่กล้าแสดงออก จำนวน 49 คน กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็นกลุ่มที่เรียนพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกมีโครงสร้างโดยครู และกลุ่มที่ใช้การสอนโดยนักเรียนและผู้ปกครอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่นำฝึกพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกแบบมีโครงสร้างโดยครู เด็กวัยรุ่นแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมดีกว่ากลุ่มที่นำฝึกโดยนักเรียนและผู้ปกครอง นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและเด็กวัยรุ่นที่ไม่กล้าแสดงออกมีพฤติกรรมที่เหมาะสมในการแสดงออกมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่กลุ่มเด็กเหล่านี้ยังคงมีการตอบสนองแบบก้าวร้าวและไม่กล้าแสดงออกเหลืออยู่

กริฟฟิธ (Griffith. 1977: 62-73) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อนักศึกษามหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาจาก Bell State University แบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 2 กลุ่มๆ ละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกสัปดาห์ละ 1 คีน คีนละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ เทคนิคที่ใช้ ได้แก่ การแสดงตัวแบบ (Modeling) การฝึกซ้อม พฤติกรรมหรือการแสดงบทบาทสมมติ (Behavior Rehearsal or Role Playing) และการให้ข้อมูลย้อนกลับ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกใดๆ ทั้งสิ้น เครื่องมือที่ได้ใช้ ได้แก่ A-S Reaction Study (ประเมินบุคลิกภาพด้านความต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น) และ Fear Survey Schedul (ประเมินด้านความกล้า) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาที่ได้รับการฝึกในด้านการมีอำนาจเหนือผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญ นักศึกษาหญิงและนักศึกษาชายไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2. เอกสารแนวคิดที่เกี่ยวกับการสังเกต

2.1 ความหมายของการสังเกต

สุภางค์ จันทวานิช (2536: 94) ได้กล่าวว่า การสังเกต เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลอีกประเภทหนึ่งที่นักวิจัยเชิงคุณภาพนิยมนำมาเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งจะต้องอาศัยการฝึกฝนวิธีการสังเกตอย่างมีระบบ และการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่ทำการสังเกตการณ่นั้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการสังเกตคือ เพื่อที่จะเข้าใจลักษณะธรรมชาติและขอบเขตของการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่างๆ ของปรากฏการณ์ทางสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคม ดังนั้น การสังเกต จึงต้องอาศัยการสังเกตด้วยตา หู สัมผัสที่อาการทั้ง 5 สามารถจะทำการสังเกตได้

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536: 28) กล่าวว่า การสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาพฤติกรรม ลักษณะของพฤติกรรมที่จะสังเกตต้องเป็นพฤติกรรมที่คนแสดงออก กระทำหรือตอบโต้ต่อสิ่งเร้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งและต้องเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ นับได้ ได้ยิน และวัดได้

ดังนั้นสรุปได้ว่า การสังเกต หมายถึงเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการรวบรวมข้อมูล ที่ต้องอาศัย ตา หู สัมผัส ในการสังเกตพฤติกรรมของคนี่แสดงออก กระทำหรือตอบโต้ต่อสิ่งเร้า ที่สามารถเห็นได้ นับได้ วัดได้

2.2 จุดมุ่งหมายของการสังเกต

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2527: 32) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการสังเกตที่ใช้การแนะแนวไว้ดังนี้

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ข้อเท็จจริงนี้อาจได้เป็นครั้งแรกหรืออาจได้เพื่อเพิ่มเติมข้อมูลรายละเอียดซึ่งเคยได้รับคำบอกเล่าจากผู้อื่น
2. เพื่อเข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ถูกสังเกตว่ามีลักษณะปกติหรือไม่
3. เพื่อใช้ประกอบการแนะแนวบุคคลให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสังคมต่อไป
4. เพื่อค้นหาสาเหตุบางประการซึ่งอาจเป็นปัญหาแต่ไม่มีผู้ใดทราบ เพื่อนำมาใช้ในการให้คำปรึกษาและแนะแนวต่อไป
5. เพื่อให้ผู้สังเกตเป็นผู้ที่มีความรอบรอบและไวต่อการมีปฏิกิริยาโต้ตอบจากสิ่งแวดล้อมจนเป็นผู้ที่ปรับตัวได้ดีและรวดเร็วในแต่ละสถานการณ์

นอกจากนี้ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536: 28) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสังเกตไว้ว่า เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการศึกษา แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้นั้นไปวิเคราะห์ต่อไปเพื่อจะทราบว่าพฤติกรรมที่ประสงค์จะปรับนั้นเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

2.3 หลักการสังเกต

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2536: 63) กล่าวว่า ผู้สังเกตพฤติกรรมพึงยึดหลักดังต่อไปนี้

1. เลือกและกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการสังเกตให้เด่นชัด พฤติกรรมที่ควรที่จะเลือก เพื่อทำการสังเกตนั้น ควรจะเป็นพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเกณฑ์มาตรฐานของห้องเรียน และคิดว่าพฤติกรรมนั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนการสอนมากที่สุดและพฤติกรรมที่สังเกตควรเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นบ่อยๆ เมื่อครูเลือกพฤติกรรมที่สังเกตได้แล้ว ครูต้องกำหนดพฤติกรรมให้ชัดเจนเพื่อที่ว่า ใครก็ตามหากเข้าใจพฤติกรรมที่กำหนดไว้แล้ว จะสามารถบอกได้ทันทีว่านักเรียนแสดงพฤติกรรมนั้นหรือไม่ เช่น พฤติกรรมการพูดคุยในห้องเรียน อาจกำหนดไว้ดังนี้ คือ พฤติกรรมการพูดคุย คือ พฤติกรรมใดก็ตามที่นักเรียนส่งเสียงออกจากปากโดยไม่ได้รับอนุญาตจากครู ครูหรือผู้สังเกตไม่ควรที่จะสังเกตหลายๆ พฤติกรรมในเวลาเดียวกัน นอกจากจะมีประสบการณ์ในการสังเกตเป็นอย่างดีแล้ว เพราะจะทำให้เกิดความสับสนได้

2. เลือกผู้สังเกตพฤติกรรม ผู้สังเกตสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

2.1 นักเรียนสังเกตตนเอง คือ การให้ผู้อื่นที่จะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง

พฤติกรรมเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของตนเอง

2.2 บุคคลอื่นเป็นผู้สังเกต ซึ่งอาจจะเป็นครู เพื่อนครู หรือเพื่อนนักเรียนด้วยกัน เป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่จะพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม วิธีนี้ค่อนข้างที่จะได้ ข้อมูลใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าวิธีแรก เพราะผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะลำเอียงน้อยกว่าผู้ที่จะ พัฒนาตนเอง อีกทั้งที่จะตรวจสอบความเที่ยงระหว่างสังเกตได้โดยการใช้ผู้สังเกตมากกว่า 1 คน ขึ้นไป หรืออย่างน้อยที่สุดเห็นพ้องต้องกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ก็นับได้ว่าข้อมูลที่ได้มีความ เที่ยงตรง

3. เลือกสถานที่ทำการสังเกตพฤติกรรม ในการเลือกสถานที่นั้นขึ้นอยู่กับ จุดมุ่งหมายของครูว่าต้องการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนในสถานที่ใด อาจเป็น ห้องเรียน ในห้องสมุดหรือบ้านของนักเรียนก็ได้

4. เลือกเวลาที่จะทำการสังเกตพฤติกรรม การเลือกเวลาคงจะเลือกที่มีพฤติกรรม เกิดขึ้นบ่อยที่สุด และควรจะให้วิธีสุ่มเวลา หมายความว่า ผู้สังเกตจะไม่ทำการสังเกตพฤติกรรมหนึ่ง ในเวลาเดียวกันของวันเดียว แต่จะสุ่มสังเกตหลายๆ เวลาของวันเดียวได้ เช่น ตอนเช้า ปาย และ ตอนก่อนเลิกโรงเรียน เป็นต้น ช่วงการสังเกตโดยการสุ่มเวลานั้นจะทำให้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความ เป็นจริงมากที่สุด เนื่องจากว่าไม่มีพฤติกรรมใดที่เกิดขึ้นบ่อยในช่วงเวลาเดียวกันตลอดเวลา

5. เลือกบันทึกพฤติกรรมให้เหมาะสม แบบบันทึกพฤติกรรมนั้นผู้ทำการสังเกตควร จะเป็นผู้สร้างขึ้นเอง โดยมุ่งสร้างให้สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมที่จะศึกษา ดังนั้นจะแบ่ง วิธีการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมไว้ดังนี้

5.1 การสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเหตุการณ์ เป็นการเลือกสังเกตเฉพาะ พฤติกรรมที่ต้องการศึกษาในช่วงเวลาหนึ่งๆ เท่านั้น โดยเน้นความถี่หรือจำนวนครั้งของพฤติกรรม ที่ประสงค์จะศึกษาที่เกิดขึ้นในเวลาสังเกตนั้น ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่เกิดในช่วงเวลาดังกล่าวก็ไม่นำมาบันทึก

5.2 การสังเกตพฤติกรรมแบบสุ่มเวลา เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตแบ่งเวลา ออกเป็นช่วงๆ แล้วนับเฉพาะจำนวนช่วงเวลาที่เกิดพฤติกรรมพึงประสงค์ที่จะศึกษา ส่วนเกณฑ์ในการนับช่วงเวลานั้นจะต้องกำหนดให้แน่นอน โดยจะต้องให้สอดคล้องกับลักษณะของพฤติกรรมที่ ต้องการจะศึกษาและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เช่น สังเกตพฤติกรรมช่วง 5 นาที ทุกๆ 6 นาที เป็น เวลา 1 ชั่วโมง จะสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนคนนั้นๆ ในช่วงเวลานั้น นอกจากนี้การสังเกตแบบ สุ่มเวลา สามารถสังเกตได้ครั้งละหลายๆ คน โดยสลับช่วงเวลาครั้งละ 1 คน ข้อมูลที่ได้จากการ สังเกตสามารถแยกเป็นพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน นอกจากนี้การสังเกตแบบสุ่มเวลาสามารถ สังเกตได้หลายประเภทพร้อม ๆ กัน โดยจำแนกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาเป็นพฤติกรรม

ใดบ้าง และเพื่อความสะดวกในการบันทึก ควรกำหนดรหัสของพฤติกรรมแต่ละประเภทด้วย หากประเภทของพฤติกรรมที่จะสังเกตและบันทึกนั้นมีหลายประเภท

2.4 หลักการบันทึกพฤติกรรม

สมโภชน์ เอี่ยมสุภานิต (2536: 67-71) ได้กล่าวถึงหลักการบันทึกพฤติกรรมไว้ดังนี้

1. บันทึกความถี่ของพฤติกรรม หมายถึง การบันทึกจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ เช่นการบันทึกจำนวนครั้งที่เด็กชายสมชายยกมือขึ้นเพื่อถามคำถาม และตอบคำถามในชั่วโมงเรียนคณิตศาสตร์ พฤติกรรมที่สามารถบันทึกความถี่ได้นั้นจะต้องเป็นพฤติกรรมที่ต่อเนื่อง เวลาของการแสดงพฤติกรรมแต่ละครั้งใกล้เคียงกัน และจะต้องใช้เวลาบันทึกแต่ละวัน การบันทึกความถี่นั้นเพียงแต่ทำรอยคะแนนจำนวนครั้งของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นเท่านั้น

2. บันทึกช่วงเวลาของพฤติกรรม หมายถึง การบันทึกพฤติกรรมตามช่วงเวลาที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถใช้บันทึกพฤติกรรมได้ทุกชนิด ไม่ว่าจะเกิดต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่องก็ตาม โดยผู้ที่ทำการบันทึกจะต้องกำหนดเวลาที่จะบันทึกให้แน่นอน เช่น ต้องการบันทึกพฤติกรรมการคุยในช่วงเวลา 30 นาที หรือ 20 นาที ตามแต่ความต้องการ ส่วนการบันทึกพฤติกรรมก็พิจารณาดูว่าพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกนั้นเกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นหรือไม่ ถ้าไม่เกิดให้ใส่ 0 ลงในช่วงเวลานั้น ๆ แต่ถ้าหากพฤติกรรมที่ต้องการบันทึกนั้นเกิดขึ้นแม้จะเกิดมากกว่า 1 ครั้งในช่วงเวลานั้นก็ตาม ให้นับเพียง 1 ครั้งเท่านั้น โดยเขียนเลข 1 ลงในช่วงเวลาที่เกิดขึ้น

3. บันทึกระยะเวลาของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น หมายถึง การบันทึกพฤติกรรมตามระยะ เวลาของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะใช้บันทึกพฤติกรรมที่มีความต่อเนื่องเป็นหลัก วิธีการบันทึกนี้เพียงแต่ใช้นาฬิกาจับเวลา แล้วดูว่าพฤติกรรมนั้นใช้เวลาเกิดนานเท่าใด ทำจนหมดเวลา

2.5 วิธีการเสนอข้อมูลที่ได้จากการบันทึกพฤติกรรม

วิธีการเสนอข้อมูลนั้นนิยมเสนอในรูปของกราฟ และนิยมเสนอในรูปของกราฟเส้นตรง ซึ่งในกราฟรูปเดียวนั้นอาจจะเสนอเพียงพฤติกรรมเดียวหรือหลายๆ พฤติกรรมของบุคคลคนเดียว หรือของหลายๆ บุคคลก็ได้ เพื่อที่จะได้รับเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมเดียวหลายๆ บุคคล หรือหลายๆ พฤติกรรมของบุคคลเดียว ในการสร้างโปรแกรมเพื่อที่จะพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมได้อย่างชัดเจนอีกด้วย การเสนอข้อมูลด้วยกราฟนั้น จะต้องบอกถึงพฤติกรรมที่สังเกตวันเวลาที่สังเกตอีกทั้งบุคคลที่สังเกตด้วย สมโภชน์ เอี่ยมสุภานิต (2536: 20)

2.6 ประโยชน์ของการสังเกตและบันทึกพฤติกรรม

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2536: 30-40) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการสังเกตพฤติกรรมไว้ดังนี้

1. จะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเลือกสังเกตและบันทึกพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะศึกษาได้ถูกต้อง
2. จะช่วยให้ผู้สังเกตสามารถเลือกวิธีปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะปรับและเป้าหมายของเวลาปรับพฤติกรรมนั้น ๆ

3. จะช่วยให้ทราบทิศทางของพฤติกรรมที่พึงประสงค์จะปรับว่าเปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

4. จะช่วยให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมพื้นฐานที่ได้เปลี่ยนแปลงไป ภายหลังการปรับพฤติกรรมแล้ว และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า การสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาพฤติกรรม ช่วยให้ทราบทิศทางของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่จะปรับ เปลี่ยนแปลงหรือไม่ หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

3. เอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.1 ความหมายของกิจกรรมกลุ่ม

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา (2542: 4) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่มจะเริ่มขึ้นนับตั้งแต่มีบุคคล 2 คนขึ้นไป มาทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน เมื่อมนุษย์เข้ามารวมกลุ่มกันก็จะเกิดเป็นบทบาทของกลุ่มขึ้นมา ทั้งนี้เพราะกลุ่มมีอิทธิพลอยู่ในตัวของมันเอง อิทธิพลของกลุ่มสามารถที่จะขัดเกลาลักษณะท่าทีของสมาชิกในกลุ่ม ให้แปรเปลี่ยนไปได้ เราจึงได้เห็นความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงสภาพของกลุ่มที่เกิดขึ้นอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นไปในทิศทางที่สร้างสรรค์พัฒนา หรือ ล้าหลังเลวลงก็ตาม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการในกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 6) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึงการนำเอาประสบการณ์ มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลง ของกลุ่มโดยส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มโดยวิธีการดังกล่าวนี้ จะทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลทุกคน

กาญจนา ไชยพันธ์ (2549: 3) กล่าวว่า การที่บุคคลมารวมกันเพื่อศึกษาประสบการณ์ ของกลุ่มหลาย ๆ ฝ่าย ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ความคิด ฝึกปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และมีการศึกษาจากประสบการณ์ โดยผู้ศึกษาจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์การเรียนรู้ที่ จัดขึ้น

สุภาพร พรหมสา (2550: 20) หมายถึงการจัดกิจกรรม และการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองและมีปฏิสัมพันธ์ต่อเพื่อนสมาชิกคนอื่น โดยการวิเคราะห์ พฤติกรรมของสมาชิกเองและผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองใน ด้านต่าง ๆ ที่กลุ่มกำหนดร่วมกัน

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การที่สมาชิกรวมกลุ่ม ปฏิบัติกิจกรรม แลกเปลี่ยนประสบการณ์หลากหลาย ฝึกปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ศึกษาความเป็น ผู้นำ โดยจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมที่จัดขึ้น

3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม

3.2.1 ทฤษฎีสถานา (Field Theory) ของเคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) แบ่งลักษณะของ
กลุ่มเป็น 2 แบบ

1) ลักษณะตามสภาพของกลุ่ม (Topological Construction) หมายถึง กลุ่มที่
พิจารณาสภาพภายในของกลุ่มเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ก) พื้นที่ (Region) ส่วนของขนาดและรูปร่างของกลุ่ม (Social Space)
มีความแตกต่างกันออกไป ทำให้กลุ่มเกิดความตึงเครียดหรือสมดุลได้

ข) ขอบเขต (Barrier) เป็นส่วนของขอบเขตที่ติดต่อกันระหว่างบุคคลกับ
บุคคลหรือระหว่างกลุ่มต่อกันมีขอบเขตมากก็จะเป็นอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารหรือการสร้าง
สัมพันธกัน

2) ลักษณะตามการเคลื่อนที่ของกลุ่ม (Dynamics Construction) กลุ่มที่พิจารณา
ตามพลังกลุ่มเป็นสำคัญ

ก) ลดความตึงเครียด (Tension) เป็นภาวะที่เกิดความไม่สมดุลในกลุ่ม
สมาชิกของกลุ่มต้องช่วยกันลดความตึงเครียดลง

ข) ทิศทาง (Vector) เป็นการเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมาย จะช่วยให้กลุ่มเกิดการ
เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ถือว่าเป็นพลวัตของกลุ่ม ดังนั้นในกระบวนการกลุ่มสมาชิกต้องช่วยกัน
ในการดำเนินกิจกรรมทำให้ทิศทางไปสู่จุดหมายเร็วขึ้น

ค) แรงดึงดูด (Valance) เป็นแรงยึดเหนี่ยวระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและ
แรงยึดเหนี่ยวระหว่างกลุ่ม ทำให้กลุ่มบรรลุเป้าหมาย ถ้าสมาชิกในกลุ่มมีแรงยึดเหนี่ยวสูง กลุ่มก็
จะรวมตัวกันสูง ก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม

3) พฤติกรรมของบุคคลในกลุ่ม

ก) พฤติกรรมเป็นผลมาจากพลังความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม กลุ่ม
ไม่ได้เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผลจากการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและกัน
ในกลุ่ม

ข) โครงสร้างของกลุ่มเกิดจากการรวมตัวของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน

ค) การรวมกลุ่มแต่ละครั้งจะต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดย
เป็นปฏิสัมพันธ์ในรูปของการกระทำ ความรู้สึก และความคิด

จ) องค์ประกอบด้านปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ การกระทำ ความรู้สึกและ
ความคิด จะก่อให้เกิดโครงสร้างของกลุ่ม ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิก
ในกลุ่ม

ฉ) สมาชิกในกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากัน และพยายามช่วยกันทำงาน
ซึ่งการที่บุคคลพยายามปรับบุคลิกภาพของตนที่มีความแตกต่างกันนี้ จะก่อให้เกิดความเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกัน และทำให้เกิดแรงผลักดันของกลุ่มในการทำงานเป็นไปด้วยดี

3.2.2 ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ (Interaction Theory) ของบาลเลส (Bales) ได้กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีนี้ คือ

- 1) กลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์โดยการกระทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 2) ปฏิสัมพันธ์จะเป็นปฏิสัมพันธ์ทุกๆ ด้าน คือ
 - ก) ปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย
 - ข) ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา
 - ค) ปฏิสัมพันธ์ทางจิตใจ
- 3) กิจกรรมต่างๆ ที่กระทำผ่านการมีปฏิสัมพันธ์นี้ จะก่อให้เกิดอารมณ์ ความรู้สึก

3.2.3 ทฤษฎีบุคลิกภาพของกลุ่ม (Group Syntality Theory) ของแคทเทล (Cattell) ทฤษฎีนี้อาศัยหลักการจากทฤษฎีการเสริมแรง (Reinforcement Theory) คือ กฎแห่งผล (Law of Effect) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของกลุ่ม แนวคิดในทฤษฎีนี้ประกอบด้วย

- 1) ลักษณะของกลุ่มประกอบด้วย
 - ก) กลุ่มแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีบุคลิกภาพเฉพาะตัว (Population Traits) ได้แก่ สถิติปัญญา ทักษะสติ บุคลิกภาพ เป็นต้น
 - ข) กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีบุคลิกภาพเฉพาะกลุ่ม (Syntality Traits หรือ Personality Traits) ซึ่งจะ使得แต่ละกลุ่มมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป บุคลิกภาพของกลุ่มได้จากความสามารถของกลุ่มที่มีอยู่ในการกระทำของสมาชิกร่วมกัน เช่น การตัดสินใจ พฤติกรรม หรือ การแสดงออกของสมาชิก เป็นต้น
 - ค) กลุ่มแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะโครงสร้างภายในโดยเฉพาะ (Characteristic of Internal Structure) ซึ่งหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและแบบแผน หรือ ลักษณะในการรวมกลุ่ม เช่น มีการแสดงบทบาทตำแหน่งหน้าที่ มีการสื่อสารระหว่างสมาชิก เป็นต้น

2) พลังหรือการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของกลุ่ม (Dynamics of Syntality) หมายถึง การแสดงกิจกรรมหรือความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มเพื่อจุดมุ่งหมาย อย่างใดอย่างหนึ่ง มีลักษณะ 2 ประการ คือ

- ก) ลักษณะที่ทำให้กลุ่มรวมกันได้ (Maintenance Synergy) หมายถึง ลักษณะของความร่วมมือในการทำกิจกรรมของสมาชิกแต่ละกลุ่มเพื่อให้ความสัมพันธ์ เป็นไปได้ อย่างราบรื่นและก่อให้เกิดความสามัคคี ความร่วมแรงร่วมใจกัน (Cohesion) ซึ่งจะทำให้การรวมกลุ่มไม่มีการแตกแยกหรือการถอนตัวออกจากกลุ่ม
- ข) ลักษณะที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ (Effective Synergy) หมายถึง กิจกรรมที่สมาชิกกระทำเพื่อให้กลุ่มบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

3.2.4 ทฤษฎีสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (A Theory of Group Achievement) ของ สโตกคิลล์ (Stogdill) มีวัตถุประสงค์สำคัญในเรื่องผลผลิตหรือสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม แต่เน้นโครงสร้างของทฤษฎีประกอบด้วยตัวแปร 3 ประเภท คือ

1) การลงทุนของสมาชิกหรือตัวแปรที่สมาชิกป้อนใส่เข้าไป (Member Input) คือ การแสดงออกของสมาชิกภายในกลุ่ม รวมถึงการกระทำและการแสดงออก โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้

ก) เมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันจะมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เกิดขึ้น การกระทำมีปฏิริยาตอบสนอง หรือการแสดงออกระหว่างสมาชิกตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

ข) การแสดงออก (Performance) หมายถึง การโต้ตอบหรือการตอบสนองของสมาชิกอันเป็นส่วนหนึ่งของการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น การตัดสินใจ การเตรียมการสื่อสาร การร่วม มีอร่วมใจในการทำงาน

ค) ความคาดหวัง (Expectations) หมายถึง สิ่งที่ประกอบกันเข้าเพื่อช่วยเสริมแรงให้สมาชิกคาดหวังความพอใจที่จะได้รับการรวมกลุ่ม เช่น จุดมุ่งหมายของกลุ่ม การแสดงบทบาทต่างๆ ความมั่นคงของกลุ่ม

2) สื่อกลางของการลงทุนของสมาชิก (Mediating Variables) เมื่อสมาชิกมีการลงทุนโดยการกระทำหรือมีปฏิสัมพันธ์ รวมทั้งการคาดหวังผลร่วมกันแล้ว สิ่งหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ คือ การกำหนดโครงสร้างของกลุ่มขึ้นประกอบด้วย

ก) โครงสร้างอย่างเป็นทางการ คือ สิ่งที่คาดหวังจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น การกำหนดตำแหน่งให้แก่สมาชิกแต่ละคนให้มีฐานะและหน้าที่ ตามที่ควรจะเป็น เพื่อให้ผลของการทำงานเป็นจริงขึ้นมาได้

ข) โครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทสมาชิก คือ โครงสร้างของกลุ่มที่เชื่อว่าจะมีอยู่ภายในตัวสมาชิกแต่ละคน สมาชิกแต่ละคนจะมีอิสระที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเต็มที่ บทบาทที่กล่าวถึง ได้แก่ ความรับผิดชอบและอำนาจในการทำตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ค) ผลของกลุ่มหรือสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม หมายถึง ผลที่ได้จากการลงทุนของสมาชิกจากการแสดงออกการมีปฏิสัมพันธ์ และการคาดหวังผลโดยผ่านการแสดงออกตามโครงสร้าง และการกระทำของกลุ่มที่กำหนดขึ้น ผลของกลุ่มที่ได้รับนี้มีอยู่ 3 ประการ คือ

ง) ผลผลิตของกลุ่ม (Productivity) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลจากพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางบวกและทางลบ

จ) จริยธรรมของกลุ่ม (Morale) ความเป็นอิสระในการทำงานหรือการแสดงพฤติกรรมที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว ถ้ากลุ่มมีการกำหนดโครงสร้างและปฏิบัติตามโครงสร้างนั้น จริยธรรมของกลุ่มจะมีมากขึ้น

ฉ) บูรณาภาพของกลุ่ม (Integration) หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในกลุ่มซึ่งช่วยให้กลุ่มคงสภาพทางโครงสร้างอยู่ได้ และสามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่มได้

ด้วยดีจะปรากฏเป็นความพอใจของกลุ่มหรือการตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม รวมไปถึงถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกที่ได้รับการสนับสนุนการแสดงปฏิกิริยาที่ส่งผลดีต่อกลุ่ม ลักษณะ เช่นนี้บางครั้งเรียกว่า “แรงยึดเหนี่ยวของกลุ่ม” (Cohesiveness)

3.2.5 ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนพฤติกรรมกลุ่ม (Exchange Theory) ของทิวฟอท์ (Thifaut) ทฤษฎีนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดนี้เป็นพื้นฐานของการทำหน้าที่ในกลุ่มได้เป็นอย่างดี แนวคิดที่สำคัญมี 3 ประการ คือ

1) ในการรวมกลุ่มทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก ซึ่งเกิดจากการที่สมาชิกในกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในรูปแบบต่างๆ เช่น การสื่อสารหรือการแสดงพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งแสดงต่ออีกคนหนึ่ง เช่น การแสดงพฤติกรรม การกระทำหรือคำพูด

สรุปแนวคิดของทฤษฎีในประการแรกในการรวมกลุ่ม คือ

ก) สมาชิกมีความสัมพันธ์กัน (Interpersonal Relationship)

ข) สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Interaction)

ค) การแสดงปฏิสัมพันธ์ คือ การแสดงพฤติกรรมในรูปแบบต่างๆ ของสมาชิก (Behavior Sequences)

ง) พฤติกรรมที่แสดงออกภายในกลุ่มจะเป็นพฤติกรรมที่เลือกสรรแล้ว (Behavior Repertoire)

2) แลกเปลี่ยนพฤติกรรมและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก จะก่อให้เกิดผลของกลุ่ม (Group Outcome) จึงเป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก (Consequences of Interaction) ซึ่งประกอบด้วยรางวัลจากการมีปฏิสัมพันธ์ เช่น ความสบายใจ ความสนุกสนาน ความอึดเอมใจ ความพอใจ และเห็นคุณค่าของการพยายามกระทำพฤติกรรมนั้นให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่ต้องการ

3.2.6 ทฤษฎีสังคมมิติ (Sociometric Theory) ของโมเรโน (Moreno) คือ ผู้ก่อตั้งทฤษฎีและอาศัยพื้นฐานทางทฤษฎี ดังนี้

1) การกระทำและจริยธรรมหรือขอบเขตการกระทำของกลุ่มจะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

2) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ คือ การแสดงบทบาทจำลอง (Role

Playing) หรือสังคมมิติ (Sociometric)

3.3 ประเภทของกลุ่ม

กาญจนา ไชยพันธ์ (2549: 6–8) ได้แบ่งประเภทของกลุ่มไว้ โดยแบ่งตามลักษณะต่างๆ ที่ขึ้นอยู่กับสมาชิกที่เข้ากลุ่ม ได้แบ่งไว้เป็นคู่ๆ ดังนี้

1. กลุ่มปฐมภูมิและกลุ่มทุติยภูมิ (Primary and Secondary Group) ซึ่งการแบ่งกลุ่มประเภทนี้ยังความสัมพันธ์ของกลุ่มเป็นเกณฑ์ คือ พิจารณาเกี่ยวข้องกับมากน้อยเป็นสำคัญ

1.1 กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) มีลักษณะพบปะหรือการพบเพื่อสังสรรค์อย่างเป็นกันเอง สมาชิกจะมีความสนิทสนมกันมาก มีการพบปะกันระหว่างบุคคลต่อบุคคลอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกันทำงานโดยไม่หวังผลประโยชน์ เช่น กลุ่มบุคคลในครอบครัว การพบปะกันของวัยรุ่นหรือกลุ่มเพื่อนสนิท เป็นต้น

1.2 กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) กลุ่มประเภทนี้จะเป็นกลุ่มที่มีความสนใจพิเศษร่วมกัน หรือสมาชิกในกลุ่มมีความสัมพันธ์กันเป็นทางการ เช่น กลุ่มร่วมกันทางวิชาชีพ กลุ่มการเมือง กลุ่มบุคคลในวงการเดียวกัน เป็นต้น

2. กลุ่มทางสังคมและกลุ่มทางจิตวิทยา (Sociogroups and Psychogroups) กลุ่มประเภทนี้มีลักษณะรากฐานมากจากจุดมุ่งหมายของการจัดกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้

2.1 กลุ่มทางด้านสังคม (Sociogroup) กลุ่มประเภทนี้มีจุดมุ่งหมาย ส่วนใหญ่ คือ การรวมกลุ่มเพื่อทำงานบางอย่างหรือรวมกันเพื่อแก้ไขปัญหา เช่น กลุ่มทำวารสาร

2.2 กลุ่มทางด้านจิตวิทยา (Psychogroup) กลุ่มประเภทนี้เป็นกลุ่มเกี่ยวข้องกับบุคคลมากกว่ากลุ่มทางด้านสังคม ดังนั้นการเข้ามารวมกลุ่มของสมาชิกเพื่อการพบปะกับสมาชิกในกลุ่ม เช่น กลุ่มที่พบกันของนักศึกษาและไปนั่งคุยกันเป็นกลุ่มใต้ต้นไม้ ซึ่งการพบปะไม่จำเป็นต้องแก้ไขปัญหา เมื่อทุกคนพบกันมีความสุขเพราะการพบกันทำให้อารมณ์แจ่มใส

กลุ่มทั้งด้านสังคมและกลุ่มทางจิตวิทยามีความเกี่ยวข้องกันอยู่ ดังนั้นกลุ่มทางด้านจิตใจอาจจะพัฒนาขึ้นมาในกลุ่มทางด้านสังคมก็ได้ เช่น สมาชิกกลุ่มทางด้านจิตวิทยาบางคนมีปัญหาจากภายนอกกลุ่มก็อาจนำมาอภิปรายในกลุ่มทำให้กลุ่มต้องดำเนินการบางอย่างเพื่อช่วยสมาชิกผู้นั้น ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า การรวมกลุ่มทั้งสองจะเน้นความสำคัญของการรวมกลุ่มมากกว่า คือ กลุ่มทางด้านสังคมจะเข้ากลุ่มด้วยเหตุผลของการทำงาน แต่กลุ่มทางด้านจิตวิทยารวมกลุ่มด้วยเหตุผลของสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล แต่ในกระบวนการกลุ่มต้องมองทั้งกลุ่มทางด้านสังคมและกลุ่มทางด้านจิตวิทยา

3. กลุ่มที่เป็นระเบียบและกลุ่มไม่เป็นระเบียบ (Organized and Un – Organized Groups) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 กลุ่มที่เป็นระเบียบ (Organized Group) กลุ่มประเภทนี้สมาชิกแต่ละคนจะแสดงบทบาทแตกต่างกันไป แต่จะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายซึ่งตั้งเอาไว้ การจัดกลุ่มประเภทนี้อาจจะมีตั้งแต่การจัดในระดับไม่เคร่งครัดจนกระทั่งการจัดอย่างมีกฎเกณฑ์อย่างมากมาย ถ้ากลุ่มมีผู้นำแต่บทบาทของสมาชิกจะต้องแบ่งแยกออกไป ความคาดหวังของสมาชิกแต่ละคนไม่เหมือนกัน แต่จะมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

3.2 กลุ่มที่ไม่เป็นระเบียบ (Un – Organized Group) สมาชิกจะมีอิสระ สมาชิกจะไม่ว่าตนเองมีบทบาทอย่างไรและไม่รู้ว่าตนเองมีหน้าที่การทำงานอย่างไร

กลุ่มทั้งสองที่กล่าวมาจะมีความแตกต่างกันในแง่ความมีระเบียบจะมีมากในกลุ่มที่เป็นระเบียบแต่จะขาดการยึดหยุ่น เพราะจะดูปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่ม สมาชิกจะมีอิสรภาพใน

ตนเอง แต่จะมีความความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพราะจะทำงานที่สำคัญต่อกลุ่ม มีการทำงาน โดยการแบ่งหน้าที่ นอกจากนี้ยังเพิ่มโอกาสให้สมาชิกแต่ละคนสามารถร่วมมือกับกลุ่ม ผลที่ได้ คือ สมาชิกจะรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม บทบาทของสมาชิกจะมีบทบาทเฉพาะที่ได้รับ ดังนั้น จึงเกิดความกดดัน แต่เพื่อให้สมาชิกได้สามารถปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกลุ่ม ในทางตรงกันข้าม กลุ่มที่ไม่เป็นระเบียบจะมีความยืดหยุ่น สมาชิกแต่ละคนจะมีเสรีภาพจะพัฒนาบทบาทของตนเท่าที่ ตนเองพอใจ บทบาทนั้นเป็นการสร้างขึ้นมาจากด้วยตนเอง เพื่อให้บุคคลอื่นชอบให้เหมาะสมกับ ความสามารถและอารมณ์ของตนเอง

4. กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าตนอยู่ในกลุ่มและกลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าตนเองอยู่นอกกลุ่ม (In-Group and Out-Group)

4.1 กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าตนอยู่ในกลุ่ม (In-Group) กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่า ตนเองอยู่ในกลุ่มจะเกิดความภาคภูมิใจที่เขาได้เป็นสมาชิกและในเวลาเดียวกันเขาอยากเป็นเจ้าของ กลุ่ม ซึ่งทำให้เขารู้สึกที่อยากจะทำางานร่วมกับสมาชิกของกลุ่ม และมีความสุขที่ได้ทำงาน ทำให้ทุกคนในกลุ่มเกิดการเห็นอกเห็นใจ มีความสัมพันธ์และมีมิตรภาพที่ดีต่อสมาชิกในกลุ่ม ทำให้ การดำเนินงานภายในกลุ่มเป็นผลดีตามมา

4.2 กลุ่มที่สมาชิกรู้สึกว่าตนเองอยู่นอกกลุ่ม (Out-Group) สมาชิกจะรู้สึกไม่ ภาคภูมิใจ ไม่รู้สึกอยากเป็นสมาชิก ดังนั้นเขาจึงคิดว่าตัวเขาไม่ใช่คนในกลุ่ม ดังนั้นจะไม่ชอบกลุ่ม ความรู้สึกไม่มีการเห็นอกเห็นใจ ดังนั้นการทำงานของกลุ่มจะไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

3.4 จุดมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม

ทศพร มณีศรีขำ (2539: 35-36) กล่าวว่าไว้ว่า กลุ่มทุกกลุ่มจะต้องมีจุดมุ่งหมายของ กลุ่ม เพราะการมารวมกลุ่มกันก็เพื่อจุดมุ่งหมายที่ตรงกันนั่นเอง เมื่อสมาชิกมีจุดมุ่งหมายสอดคล้อง ต้องกันมารวมกัน โดยมีปฏิสัมพันธ์ และกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดกลุ่มขึ้น จุดมุ่งหมายโดย ส่วนรวมของสมาชิกจึงเป็นจุดมุ่งหมายของกลุ่ม

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 149-150) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของกิจกรรมกลุ่ม ไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในตนเองอย่างถูกต้อง โดยปกติทั่วไปอาจจะคิดว่าตนเองมีความเข้าใจในตนเอง ไม่จำเป็นต้องให้คนอื่นชี้แจงว่าตนเป็นคนอย่างไร ในทางจิตวิทยาแล้วมนุษย์ ย่อมเข้าใจตนเอง แต่บางด้านอาจจะไม่เข้าใจตนเอง ทั้งนี้เพราะว่าแต่ละคนมีการปรับตัวกับ สิ่งแวดล้อมโดยใช้กลวิธีที่แตกต่างกันไป ด้วยเหตุนี้กิจกรรมก็อาจช่วยมนุษย์ได้ โดยเป็นกระจกเงา สะท้อนให้เห็นภาพของตนเองทุกๆ ด้าน

2. เพื่อสร้างความเข้าใจในบุคคลอื่น มนุษย์มีความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือความเข้าใจในสมาชิกของกลุ่ม ความเข้าใจในบุคคลอื่นจะทำให้เกิดการยอมรับพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ดังนั้นในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ของสมาชิกจะเปิดโอกาสให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ลักษณะต่างๆ ของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี

3. เพื่อสร้างความสามารถในการทำงาน ร่วมกันระหว่างสมาชิก ซึ่งนอกจากจะอาศัยความรู้ ความสามารถในการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิก สิ่งที่สำคัญและมีความหมายต่อความสำเร็จของกลุ่ม คือ ความร่วมมือ ซึ่งถ้าขาดความร่วมมือที่ดีจะทำให้การทำงานของ กลุ่มไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นในการทำกิจกรรมกลุ่ม จึงมีจุดมุ่งหมายที่จะเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่สมาชิกกลุ่มให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

จากจุดมุ่งหมายของกลุ่มข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีความเข้าใจตนเอง และเข้าใจบุคคลอื่นภายในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้บุคคลปรับตัวเองเข้ากับบุคคลอื่นในกลุ่มได้ เข้าใจกระบวนการทำงาน หรือแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน ประสบการณ์ที่จัดในกิจกรรมกลุ่มจะช่วยให้สมาชิกได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน

3.5 ขนาดของกลุ่ม

ทิตนา แชมมณี (2545: 153) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่มจะมีเท่าใดนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะและจุดประสงค์ของกิจกรรม กลุ่มขนาดเล็กมักจะประกอบด้วยสมาชิก 2-5 คน ขนาดใหญ่ประมาณ 10-20 คน แต่ขนาดที่นิยมคือ 6-8 คน

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 110-111) กล่าวว่า ขนาดของกลุ่ม อาจจะเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาธรรมชาติ ของปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันไปด้วย ในกลุ่มที่มีสมาชิกมากเกินไป ความจำเป็นสมาชิกจะต้องทำงานซ้ำซ้อนกัน บางคนคาดหวังว่าจะได้รับผิดชอบทั้งหมด ในขณะที่คนอื่นรู้สึกคับข้องใจที่ไม่มียานทำ ไม่มีโอกาสได้ใช้ทักษะที่ตนเองมีอยู่ ขนาดของกลุ่มจึงไม่ควรเกิน 15 คน จะใหญ่เท่าใดย่อมขึ้นอยู่กับความจำเป็นของสถานการณ์ จุดมุ่งหมายของกลุ่ม แหล่งที่จะให้ความช่วยเหลือในกลุ่มและระดับวุฒิภาวะของบุคคลในกลุ่ม

กาญจนา ไชยพันธ์ (2549: 18) กล่าวว่า จำนวนสมาชิกของกลุ่มที่จะจัดเกี่ยวกับการช่วยในการทำงานหรือการเรียนการสอนที่เหมาะสมคือ 5-10 คน โดยครูควรเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและกิจกรรม โดยเฉพาะกลุ่มเล็กที่สมาชิกไม่เกิน 15 คน จะช่วยให้เกิดการเคลื่อนไหวได้ง่าย ถ้าสมาชิกมากเกินไปอาจมีผลต่อการแสดงความคิดเห็นและความต้องการได้ไม่ทั่วถึง รวมถึงสมาชิกไม่เกิดความสนใจและอาจออกไปจากกลุ่ม

สรุปได้ว่า ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสม ขึ้นอยู่กับลักษณะและจุดมุ่งหมายของกิจกรรม ทั้งนี้เพื่อที่สมาชิกจะได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ขนาดที่เหมาะสมไม่ควรเกิน 15 คน

3.6 เวลาและจำนวนครั้งที่ใช้ในการเข้ากลุ่ม

แพทเทอร์สัน (Patterson. 2000: 73) กล่าวว่า การให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ควรจัดสัปดาห์ละ 2 ครั้ง แต่ถ้าเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อยอาจจะจัดสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ช่วงเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มสำหรับเด็กประถมศึกษา ควรใช้เวลาไม่เกิน 1 ชั่วโมง เพราะเด็กอาจเกิดความเบื่อหน่ายได้

ทรอทเซอร์ (Trotzer. 1999: 158) สรุปได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลาและความถี่ของการเข้ากลุ่มนั้น หากจัดทำกับสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาถึงการจัดเวลาเรียนของสถานศึกษานั้น ด้วยเช่น ในโรงเรียนส่วนมากจะจัดเวลา เป็นคาบละ 50 นาที เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้กำหนดได้ว่า ควรใช้เวลาในการเข้ากลุ่มนานเท่าใด สำหรับจำนวนครั้ง ในการเข้ากลุ่มขึ้นอยู่กับ เป้าหมายของกลุ่ม และธรรมชาติของสมาชิกกลุ่มแต่อย่างน้อยที่สุด ควรจะเข้ากลุ่มไม่ต่ำกว่า 8 ครั้ง ถ้ามากกว่านี้ก็ยิ่งเป็นการดี

สรุปได้ว่า เวลาและจำนวนครั้งในการเข้ากลุ่มสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษา ไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมงต่อครั้ง และควรจัด 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ และในแต่ละกิจกรรมควรจัด 8-12 ครั้ง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

3.7 ลำดับขั้นการเรียนรู้ตามวิธีกระบวนการกลุ่ม

ทิสนา แคมมณี (2545: 146-147) กล่าวว่า การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีลักษณะเฉพาะบางประการ การเตรียมการจึงต้องคำนึงถึงลักษณะดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อให้การจัดกิจกรรมไม่ออกนอกกลุ่มนอกทาง โดยกำหนดเป็น 2 ลักษณะ คือ จุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งลักษณะเฉพาะนี้นิยมเขียนในเชิงพฤติกรรม (Behavior or Performance Objective) และยังแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive Domain) ด้านทักษะ (Psychomotor) และด้านเจตคติ (Affective Domain) ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและจุดมุ่งหมาย การกำหนดเช่นนี้จะทำให้เกิดความสะดวกและชัดเจนในการจัดกิจกรรมและการประเมิน

2. การกำหนดเนื้อหาหรือความคิดรวบยอด เพื่อให้เข้าใจชัดเจนเป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมสำหรับผู้เรียน

3. การกำหนดกิจกรรมหรือประสบการณ์เรียนรู้สำหรับผู้เรียน การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องดังกล่าว สามารถใช้กระบวนการเป็นขั้นตอนดังนี้

3.1 ขั้นนำ คือ การเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน เช่น การเตรียมความรู้และจัดบรรยากาศที่เหมาะสม เป็นต้น

3.2 ขั้นกิจกรรม คือ การให้ผู้เรียนลงมือทำกิจกรรมที่เตรียมไว้ให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ที่จะนำมาวิเคราะห์หรืออภิปรายให้เกิดการเรียนรู้

3.3 ขั้นอภิปราย คือ การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิด ความรู้สึก และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

3.4 ขั้นสรุปและนำไปใช้ คือ เป็นการรวบรวมความคิดเห็นและข้อมูลต่างๆ จากขั้นกิจกรรมและอภิปรายมาประสานกัน จนได้ข้อสรุปที่ชัดเจน รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

4. การประเมินผล หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ว จำเป็นต้องประเมินผลเพื่อดูว่าได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

จากลำดับของกิจกรรมกลุ่มดังกล่าวพอสรุปได้ว่า ลำดับขั้นของกิจกรรมกลุ่มนั้นจะประกอบไปด้วย ขั้นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความคุ้นเคย ขั้นปฏิบัติกิจกรรม ขั้นวิเคราะห์ประสบการณ์ ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการเพื่อนำไปใช้กับตนเอง และขั้นประเมินผล โดยให้สมาชิกร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ที่ตนเองได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ

3.8 กิจกรรมที่ใช้ในกลุ่ม

กิจกรรมที่ใช้ในการทำกิจกรรมกลุ่มมีด้วยกันหลายประเภท โดยแต่ละกิจกรรมก็มีจุดมุ่งหมายและลักษณะที่แตกต่างกันดังนี้

ทิสนา แชมมณี (2545: 152) ได้เสนอการจัดกิจกรรมไว้หลายวิธีดังนี้

1. เกม (Game) เป็นวิธีการวิธีหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ในการสอน โดยครูผู้สอนสร้างสถานการณ์หรือเกมการเล่นขึ้น แล้วให้ผู้เรียนลงเล่นด้วยตนเองภายใต้ข้อตกลงหรือกติกาบางอย่างที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้เรียนจะต้องตัดสินใจทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันมีผลออกมาในรูปของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกการแก้ปัญหาและเอาชนะอุปสรรคต่างๆ

2. บทบาทสมมติ (Role-Playing) วิธีการนี้มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติ เช่นเดียวกับเกม แต่มีการกำหนดบทบาทของผู้เล่นในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาทนั้นและแสดงออกมาตามธรรมชาติโดยอาศัยบุคลิกภาพ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของตนเองเป็นหลัก ดังนั้น วิธีการนี้จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ถึงความรู้สึกและพฤติกรรมของตนและผู้อื่นอันจะก่อให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นอย่างลึกซึ้ง

3. กรณีตัวอย่าง (Case) เป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งซึ่งใช้กรณี หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง ๆ มาดัดแปลงและใช้เป็นตัวอย่างในการให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์และอภิปรายร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักคิดและพิจารณาข้อมูลที่ได้รับอย่างถี่ถ้วน และการอภิปรายจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน รวมทั้งการนำเอากรณีต่างๆ ซึ่งคล้ายคลึงกับชีวิตจริงมาใช้ จะช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับความจริง ซึ่งมีส่วนทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้พบกับปัญหาจริง

4. สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และได้เรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงในเรื่องนั้น วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่างๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดง เพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่จะได้รับจนเกินไป

5. ละคร (Acting or Dramatization) เป็นวิธีการที่ให้ผู้เรียนได้ทดลองแสดงบทบาทตามบทที่เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องพยายามแสดงให้สมบทที่กำหนดไว้ โดยไม่เอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอันจะทำให้เกิดผลเสียต่อการแสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีการนี้เป็นวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สาระ โดยการช่วยกันนำ

สาระ มาแสดงให้เห็นชัด การที่ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงละครร่วมกัน จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดีชอบในการเรียนรู้ร่วมกัน ได้ฝึกการทำงานร่วมกัน

6. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกและช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การจัดกลุ่มย่อยมีหลายแบบต่าง ๆ กันแล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้จัด เช่น การอภิปรายแบบระดมสมอง การอภิปรายกลุ่มแบบฟิลลิป 66 หรือแบบการอภิปรายแบบเวียนรอบวง และอภิปรายกลุ่มแบบกลุ่มซ้อน เป็นต้น

3.9 ประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่ม

นักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมไว้ดังนี้

กาญจนา ไชยพันธ์ (2549: 3) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมกลุ่มที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนได้สามารถนำตนเองในการดำเนินชีวิตหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ดีขึ้น
2. เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ หลายอย่างในห้องเรียน เช่น การสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอนโดยกระบวนการกลุ่ม
3. ผู้เรียนได้ฝึกความรับผิดชอบและความมีวินัยที่เกิดจากกฎระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่ม
4. ลดความขัดแย้งระหว่างนักเรียนกับนักเรียน โดยมีกระบวนการกลุ่มเข้ามาประสานสัมพันธ์
5. ทำให้ผู้สอนหรือครูทราบถึงการบริหารงานของตนในการจัดการเรียนการสอน เพราะเวลาสอนต้องคำนึงและพิจารณากิจกรรมที่จะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2546: 20-24) กล่าวว่า เมื่อบุคคลได้ร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่ม เราควรคาดหวังความสำเร็จอะไรบ้าง จากกิจกรรมนั้นส่วนใหญ่แล้วมักจะคาดหวังเฉพาะเรื่องความสำเร็จของกิจกรรม หรือเน้นเฉพาะเรื่องผลงานที่ปฏิบัติไปแล้วเท่านั้น เช่น ความสำเร็จในการจัดรายการแสดง ความสำเร็จในการจัดทำหนังสือประจำรุ่นหรือชัยชนะของการแข่งขันฟุตบอล ความจริงแล้วการหากิจกรรมกลุ่มนั้นยังมีคุณค่าสำหรับสมาชิกในกลุ่มอีกมากมายเพราะในขณะที่ดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้น บุคคลจะมีความเจริญงอกงามเพิ่มความมั่นใจในตนเอง มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง (Self concept) ดีขึ้น เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นต้น ดังนั้นควรจะได้มีการพัฒนาด้วยว่า กิจกรรมกลุ่มมีคุณค่าอย่างไร นอกเหนือจากเพื่อการทำงานเพียงอย่างเดียว

1. คุณค่าในด้านพัฒนาการ (Developmental Values) กิจกรรมกลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้กับบุคคลในกลุ่มเป็นอย่างดี กิจกรรมแต่ละประเภทจะสนองความพึงพอใจของบุคคลแตกต่างกันไป คุณค่าด้านพัฒนาการที่จะเกิดขึ้นมีดังต่อไปนี้

1.1 การสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล นักจิตวิทยา ได้พยายามแยกแยะให้เห็นว่ามนุษย์มีความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ถ้าบุคคลจะสามารถดำรงชีวิตอยู่

ได้อย่างมีความสุข เขาจะต้องได้รับการตอบสนองด้วยกิจกรรมกลุ่ม ดังจะได้อธิบายอย่างย่อๆ ดังต่อไปนี้

ก. ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการนี้จะได้รับการตอบสนองอย่างสำเร็จเมื่อบุคคลนั้นเป็นที่ยอมรับของกลุ่มว่าเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ดังนั้นกลุ่มก็จะเป็นที่ปลอดภัยและอบอุ่นใจ เขาสามารถแสดงความรู้สึกนึกคิด ได้เป็นอย่างดี เมื่อกลุ่มจะดำเนินกิจกรรมอะไรเขาก็จะเข้าร่วม ถ้าหากกิจกรรมได้รับความสำเร็จเขาก็จะเกิดความรู้สึกว่าเขาเป็นคนหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และดำเนินการได้รับความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้บุคคลเกิดความมั่นใจในตนเอง มีชื่อเสียงเกียรติยศ และเกิดคุณค่าแห่งตน ดังนั้นจึงเป็นการตอบสนองความต้องการอันลึกซึ้งในด้านการทำประโยชน์ต่อสังคม

ข. ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการประเภทนี้มีความสำคัญมาก บุคคลจะอยู่ในกลุ่มอย่างมีความสุขเมื่อเขารู้สึกอบอุ่นใจ รู้สึกว่ามีคนรักเขา ความปลอดภัยในด้านความรู้สึกเป็นที่ปรารถนาสำหรับคนทุกคน สำหรับเด็กวัยรุ่นบางคนถึงกับหนีออกจากบ้านไปคบเพื่อนวัยเดียวกัน เพราะเขาคิดว่าเขาจะมีความปลอดภัยเมื่ออยู่ในกลุ่ม

ค. ความต้องการการยอมรับจากหมู่คณะ บุคคลอยู่รวมกลุ่มอย่าง เป็นสุข ก็ต่อเมื่อกลุ่มให้การยอมรับการเป็นสมาชิก แต่ถ้าหากเมื่อใดก็ตามกลุ่มเกิดไม่ยอมรับขึ้นมา เขาก็มีปัญหาในการปรับตัวที่จะดำรงชีวิตอยู่กับกลุ่ม การที่สมาชิกแต่ละคนจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่ ยอมรับขึ้นอยู่กับโอกาสที่แต่ละคนจะได้ตามความสามารถ ซึ่งในที่นี้ไม่เฉพาะเจาะจงว่าจะเป็นความสามารถทางวิชาการเท่านั้น แต่รวมถึงความสามารถโดยทั่วไป

1.2 การสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เมื่อบุคคลเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เขาจะได้มีโอกาสเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนในสังคม และในขณะเดียวกันเขาก็จะเรียนรู้เรื่อง การควบคุม การแสดงออกทางอารมณ์ด้วย ทั้งนี้เพราะเขาจะได้รับประสบการณ์จากสมาชิกแต่ละคน เนื่องจากบุคคลบางคนแสดงออกในทางที่ดีแต่สำหรับบางคนก็แสดงตัวไม่เหมาะสมตลอดจนการแสดงออกทางอารมณ์อย่างไม่เหมาะสม เช่น โกรธโดยไม่มีเหตุผล สมาชิกคนอื่นก็จะไม่เอาเยี่ยงอย่าง เพราะจะได้มองเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ดังนั้นจะเห็นได้ว่ากลุ่มสามารถให้ประสบการณ์ทั้งทางด้านสังคมและอารมณ์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งหมายถึงการสร้างพัฒนาการในตัวสมาชิกนั่นเอง

1.3 การพัฒนาการด้าน ทักษะคิด ความสนใจ ความสามารถ และปกติวิสัย ทางสังคม ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม บุคคลจะต้องมีทักษะคิดที่ดีต่อบุคคลอื่น มีความเคารพบุคคลอื่น จึงจะทำให้อยู่ร่วมกับกลุ่มได้ ถ้าหากไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว จะทำให้ไม่สามารถปรับตัวได้กับสมาชิกในกลุ่ม

1.4 คุณค่าด้านอาชีพ กิจกรรมกลุ่มบางประเภทไม่ไช่จะให้ข้อสนเทศทางด้านอาชีพเท่านั้น แต่จะให้ประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ ต่ออาชีพต่างๆ เช่น ดนตรี ศิลปะ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ความสำเร็จในการประกอบอาชีพของบุคคลจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีต กล่าวคือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประสบการณ์และอาชีพ ถ้าหากความสัมพันธ์นั้นเป็นไปได้อย่างดี

ก็แสดงให้เห็นว่ามีโอกาสจะประกอบอาชีพได้ดี ดังนั้นจึงทำให้เห็นว่าประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำกิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน มีคุณค่าต่อการจะเลือกอาชีพของนักเรียน

1.5 ความเจริญงอกงามด้านความรู้และทักษะ ในขณะที่นักเรียนได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่มนั้น อาจจะได้รับความรู้และทักษะในบางประการ ตัวอย่างเช่น การพูดในที่สาธารณะ การอภิปรายกลุ่ม กฎระเบียบ ในการทำงานเป็นหมู่คณะ การประสานงาน เป็นต้น กลุ่มความสนใจที่นักเรียนเป็นสมาชิก อาจจะเป็นด้าน การละคร การเขียน การกีฬา การถ่ายรูป ก็ย่อมจะทำให้ให้นักเรียนมีทักษะเฉพาะอย่างดีขึ้น สรุปแล้วอาจจะกล่าวได้ว่า นักเรียนที่เข้ากลุ่มย่อมจะได้รับโอกาสอันดีมีประโยชน์ ต่อตนเอง มากกว่านักเรียนที่ไม่เข้ากลุ่ม

2. คุณค่าในด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Values) สำหรับผู้นำกลุ่ม เมื่อมีการทำกิจกรรมกลุ่มจะทำให้มีโอกาสที่จะสังเกตสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ทำให้ได้รับความเข้าใจเป็นอย่างดีในตัวนักเรียน ในกลุ่มที่ไม่เป็นพิธีรีตอง บุคคลที่ต้องการได้รับความช่วยเหลือจากการให้คำปรึกษาจะปรากฏออกมาให้เห็น เช่น นักเรียนหญิง ที่ไม่สามารถจะติดต่อกับบุคคลอื่นในสังคม เด็กผู้ชายที่มีความก้าวร้าวและฝึกตนเอง เป็นศูนย์กลางทำให้กลุ่มไม่ยอมรับ เด็กบางคนที่มีอายุต้องการจะได้รับความช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะบางประการ เด็กที่มีลักษณะดังกล่าวแล้วอาจจะปรากฏออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนในกลุ่ม ในขณะที่เขาอยู่ตามลำพัง เราอาจจะไม่สามารถวินิจฉัยได้เลยว่าเขาเป็นคนอย่างไร

คมเพชร ฉัตรศุกกุล (2546: 20-24) กล่าวว่า ในการทำงานเป็นกลุ่มนั้นจะเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีการประเมินค่าตนเองในสถานการณ์ทางสังคม บุคคลแต่ละคนเกิดความสำนึกในเรื่องความสามารถและขอบเขตของความสามารถของตนเอง ตัวอย่างเช่น นักเรียนบางคนอาจจะมีความต้องการที่จะแสดงออกในด้านคำพูดให้ดีขึ้น ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้สามารถร่วมอภิปรายกลุ่มได้ดีขึ้น การได้รับตำแหน่งผู้นำจะทำให้มีทักษะในการติดต่อสาเหตุกับบุคคลอื่น เมื่อมีการแพ้ ในการเลือกตั้ง อาจจะทำให้เขาต้องทำการวินิจฉัยถึงสาเหตุที่ไม่ได้รับเลือก การอยู่ในตำแหน่งที่ต้องรับผิดชอบมาก ๆ จะแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็ง และความอ่อนแอ อุปนิสัยด้านความคิดของสมาชิกแต่ละคน เป็นสิ่งท้าทายให้กลุ่มเพื่อนร่วมงาน ดังนั้นในการร่วมกิจกรรมกลุ่มนักเรียนจะได้รับการชักนำให้มีการค้นพบตนเองและมีความเข้าใจในตนเอง

3. คุณค่าในด้านการบำบัด (Therapeutic Values) ในรวมกลุ่มของบุคคลนั้น จะมีคุณค่าต่อการบำบัดได้เป็นอย่างดี ในโรงพยาบาล คลินิก จะนำวิธีการทางกลุ่มไปใช้ในการรักษาคนไข้ โดยทำการบำบัดทางจิตวิทยากับคนไข้เป็นกลุ่ม (Group Psychotherapy) สำหรับในโรงเรียน นักเรียนที่มีปัญหาคล้ายคลึงกันอาจจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้ให้คำปรึกษาโดยการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (Group Counseling) แต่สำหรับนักเรียนที่มีปัญหาเพียงเล็กน้อย ก็อาจจะได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมกลุ่มโดยปกติทำให้สามารถแก้ปัญหา ได้เช่นเดียวกัน เช่น นักเรียนที่มีปัญหาทางอารมณ์ เมื่อเข้าไปทำงานในกลุ่มแล้วอาจจะสามารถทำงานกับเพื่อนได้ดีขึ้น รู้จัก

ควบคุมอารมณ์ สร้างความพึงพอใจจากการติดต่อกับผู้อื่นได้ มีการพัฒนานิสัยของตนเอง ทำให้เป็นคนที่มืออิสระในการทำงาน ตลอดจนค้นพบความสามารถพิเศษบางประการในตนเอง

4. ในการใช้กลุ่มเพื่อการบำบัดนั้น จะต้องมีการคัดเลือกบุคคลที่จะเป็นสมาชิกซึ่งสามารถแสดงปฏิสัมพันธ์อย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นกลุ่มจะต้องมีความเหมาะสมกับบุคคล ในบางครั้งมีการคัดเลือกบุคคลอย่างไม่เหมาะสม เช่น กำหนดให้นักเรียนที่ไม่กล้าไปอยู่ในกลุ่มต้องทำกิจกรรมที่ตัวเองไม่เคยหวังว่าจะได้รับความสำเร็จ ในกรณีเช่นนี้จะสร้างปัญหาให้แก่เด็ก แทนที่จะเป็นการบำบัดรักษา นักเรียนจะเกิดการปรับตัวแบบถอยหนี (Withdraw) นักเรียนที่ไม่กล้าจะต้องอยู่ในกลุ่มเล็กเสียก่อน เพราะเขาต้องการความอบอุ่น ความเป็นกันเอง เพราะจะช่วยให้เขากล้ามากขึ้น แต่ถ้าไปอยู่ในกลุ่มที่มีการแข่งขันมากๆ เขาจะรู้สึกลำบากใจทันที

5. คุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน (Values to the School and Community) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม จะมีโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถมีคุณค่า สร้างประโยชน์ให้แก่โรงเรียน และชุมชนได้ เช่น นักเรียนที่ทำงานในสถานศึกษา กิจกรรมที่เขาปฏิบัติในสถานศึกษานั้นย่อมจะแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบของโรงเรียนไปได้บ้าง ผลงานที่ปรากฏออกมาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานในโรงเรียนด้วย ในทำนองเดียวกัน ประโยชน์ต่างๆ ที่โรงเรียนได้รับจากกิจกรรมกลุ่มก็จะส่งผลไปยังชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่ ทำให้มีสถานภาพดีขึ้น ทั้งนี้เพราะว่านักเรียนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สิ่งที่เขาปฏิบัติโรงเรียนอาจจะถูกนำไปปฏิบัติในสังคมนอกโรงเรียนด้วย เช่น นักเรียนเล่นกีฬาในโรงเรียน เขาอาจจะกลายเป็นนักกีฬาของชุมชน ซึ่งหมายความว่าชุมชนจะได้มีสมาชิกที่มีน้ำใจเป็นนักกีฬา มีความอดทน เสียสละ รู้จักให้อภัยชุมชนก็จะมีสภาพดีขึ้นเพราะสมาชิกเป็นพลเมืองดีนั่นเอง

จากประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมกลุ่มมีประโยชน์มากมาย คือ สามารถนำตนเองในการดำเนินชีวิตหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้ดี เกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ หลายอย่างในห้องเรียน ผู้เรียนได้ฝึกความรับผิดชอบและความมีวินัยที่เกิดจากกฎระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ของกลุ่ม ลดความขัดแย้งระหว่างนักเรียนกับนักเรียน โดยมีกระบวนการกลุ่มเข้ามาประสานสัมพันธ์ ทำให้ผู้สอนทราบถึงการบริหารงานของตนในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ กิจกรรมกลุ่มยังมีประโยชน์ในด้านอื่นๆ คือ คุณค่าในด้านพัฒนาการคุณค่าด้านการวิจัย คุณค่าด้านการบำบัด และคุณค่าต่อโรงเรียนและชุมชน

3.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกลุ่ม

3.10.1 งานวิจัยในประเทศ

คณางค์ คำคุณเอนก (2544: 46) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่ม พบว่า กลุ่มทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการทำงานกลุ่มเป็นเพราะว่ากิจกรรมกลุ่มทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา แสดงความคิดเห็น ได้อภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้พัฒนาความคิด ความรู้สึกตนเองและตระหนักถึงความสำคัญของการทำงานกลุ่ม

กนิษฐา อยู่คง (2545: 32) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานผู้ช่วยพยาบาล แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลมิชชั่น พบว่า มีการปฏิบัติหน้าที่ดีขึ้นหลังจากที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรม มีความสนใจกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมที่จัดให้ รวมทั้งมีความสนุกสนานและเทคนิคหลากหลาย ทำให้มีโอกาสแสดงออกอย่างมีความสามารถและได้ฝึกฝนทักษะของการปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสม

สุทธารัตน์ ขวัญอ่อน (2547: 31) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนปัฐวิกรณ์วิทยา เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ทางบวกมากขึ้นกว่าก่อนได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีทัศนคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ทางบวกมากขึ้นกว่าก่อนที่ไม่ได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีทัศนคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ทางบวกมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นรารัตน์ กิจเจริญ (2547: 78–79) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรับรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยมิชชั่น มวกเหล็ก พบว่า หลังใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม ทำให้นักศึกษาแก้ปัญหาด้านการเรียนได้ดีขึ้น เพราะกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ดีในการนำไปพัฒนาบุคคลและกลุ่ม เพราะเป็นการให้ประสบการณ์ตรงเรียนรู้โดยการปฏิบัติปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มมีความซาบซึ้งใจและพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตน

แคทลียา แสนนางชน (2549: 38) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่ม พบว่านักเรียนมีความรับผิดชอบด้านการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนมากขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมกลุ่มสามารถพัฒนาความรับผิดชอบด้านการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความสนใจก่อให้เกิดบรรยากาศที่เป็นกันเอง สนุกสนาน มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น

3.10.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เวนดี้ (Wendy. 2006: 397) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการยอมรับตนเองในบทบาทของการบำบัด สำหรับผู้ที่มีแนวโน้มจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงสังคม และผู้มีปัญหาวิตกกังวลในตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ที่ติดต่อเข้ามาทางศูนย์บำบัดทั้งทางโทรศัพท์ ทางไปรษณีย์ เพื่อปรึกษาปัญหาการปรับตัวเข้ากับสังคม เป็นชาย 11 คน เป็นหญิง 11 คน จัดกิจกรรมทั้งหมด 10 ครั้ง ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นเพิ่มขึ้น อาการหลีกเลี่ยงสังคมลดลง และมีแนวโน้มจะลดลงเมื่อกลับเข้าไปใช้ชีวิตในสังคมและเป็นการสนับสนุนเตรียมการป้องกันให้บุคคลในสังคมมีอาการหลีกเลี่ยงสังคมลดลง

โจนส์ (Jones. 2007: 41) ได้ทำการวิจัยโดยการใช้กิจกรรมกลุ่ม ในการพัฒนาเด็กหญิงวัยรุ่นตอนต้นที่ Nancy Khattab Victory Elementary School ในเรื่องการพัฒนาทักษะ

การเรียนรู้ ทักษะการอยู่ในสังคม การพัฒนานิสัย บทบาทการวางตัวของวัยรุ่น การเห็นคุณค่าในตนเอง การมองตนเองในแง่บวกในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่น พบว่า กลุ่มสามารถพัฒนาในเรื่องต่างๆ ได้ดี เนื่องจากกลุ่มทำให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร ทำให้เกิดความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อน และมีประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นในอนาคต

แบรนนิแกน (Brannigan. 2007: 61-62) ได้ทำการวิจัยโดยการใช้กิจกรรมกลุ่มกับหลักทางจิตวิทยาการศึกษา เป็นรูปแบบในการพัฒนาความสามารถทางด้านวิชาการที่ Queensbury Middle School ซึ่งวัยรุ่นตอนกลางอายุระหว่าง 10-15 ปี เป็นช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านพัฒนาการต่างๆ มักคิดด้านลบกับตนเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเครียดและความมั่นใจในตนเอง รวมถึงการเรียนในระดับนี้ต้องสามารถอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านวิชาการ เด็กวัยนี้จะถูกคาดหวังและเกิดแรงกดดันทางสังคมในเรื่องการเรียน การออกแบบการวิจัยครั้งนี้ส่งผลให้นักเรียนได้รู้การใช้ทักษะการสื่อสาร ทำอย่างไรจึงจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อนๆ การบริหารเวลาในการทำการบ้าน การสนับสนุนจากพ่อแม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะกระตุ้นให้เด็กลดความกลัว มีความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข พร้อมทั้งพัฒนาความสามารถด้านวิชาการให้สูงขึ้น

สรุปได้ว่า ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่สามารถพัฒนาพฤติกรรม ทำให้บุคคลยอมรับตนเอง เข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น ส่งเสริมให้มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์และสังคมดีขึ้น มีความสามารถสร้างมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจนสามารถพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานครประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2553 จำนวน 50 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมและสุ่มอย่างง่ายเข้าร่วมกลุ่มทดลองจำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

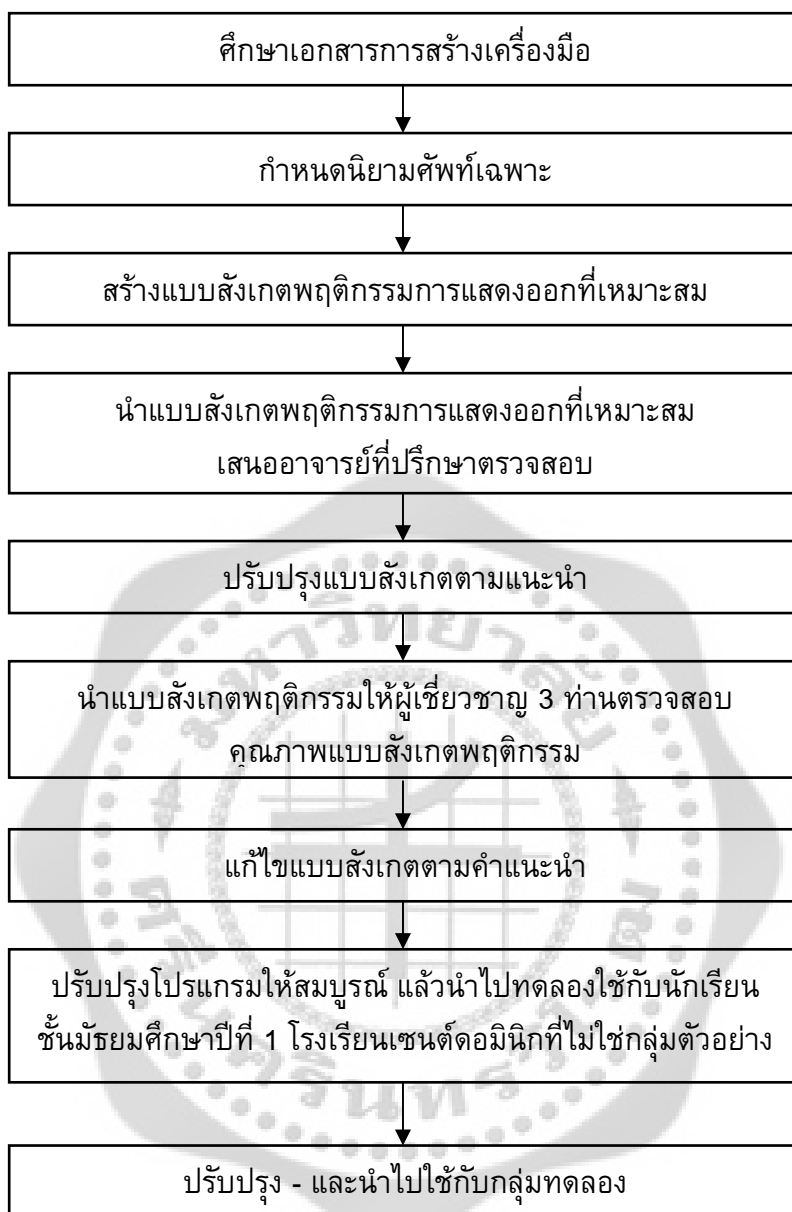
1. แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
2. โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม มีลำดับขั้นตอนการสร้างดังแสดงในภาพประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

1.1 ผู้วิจัยศึกษาดำรง เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสังเกต การบันทึก การสังเกตและพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

1.2 ผู้วิจัยกำหนดจุดมุ่งหมาย ในการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6

1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ที่ใช้ในการทดลอง โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาในการทดลอง จำนวน 10 ข้อ

1.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

1.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่ผ่านการพิจารณา จากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว พร้อมหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี และอาจารย์ณัฐวิภา ศิลป์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสังเกตกับนิยามศัพท์เฉพาะ (Item Objective Congruence : IOC) โดยพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหา แล้วคัดเลือกเฉพาะแบบสังเกตที่มีค่าความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการใช้ภาษา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ใช้ได้ทั้งหมด 10 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง เท่ากับ 1 แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสังเกตพฤติกรรม โดยมีผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย สังเกตนักเรียนในเวลาเดียวกันแล้วเอาแบบสังเกตมาหาความสอดคล้อง (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536: 33) สูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{สัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง} = \frac{\text{คะแนนรวมต่ำกว่า}}{\text{คะแนนรวมสูงกว่า}}$$

1.6 นำแบบสังเกตพฤติกรรมที่แก้ไขสมบูรณ์แล้ว และหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นำส่งผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์ดอมินิก เพื่อขอความอนุเคราะห์ครูประจำชั้นและครูประจำวิชาทุกท่าน ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 ในการเข้าสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม พร้อมทั้งขออนุญาตนำนักเรียนเพื่อเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมโดยใช้กิจกรรมกลุ่มเป็นการทดลอง จำนวน 8 คน

ลักษณะแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม มีจำนวนทั้งหมด 10 ข้อ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน การแสดงออกทางด้านวาจา คือ การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมทางวาจา คือ ข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 5 และการแสดงออกที่เหมาะสมทางด้านร่างกาย คือ การสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมทางกายเป็น คือข้อที่ 6 ถึงข้อที่ 10

ตัวอย่าง แบบการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....ระดับชั้น.....
วันที่สังเกต...../...../..... เวลาที่สังเกต.....

คำชี้แจง

1. การแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกอย่างสุภาพเรียบร้อยของนักเรียนทั้งต่อครูและเพื่อน

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนใน 1 สัปดาห์โดยสังเกตว่านักเรียนทำพฤติกรรมต่างๆ มากน้อยเพียงใด โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นเหมาะสมตามข้อความ

แบบสังเกตฉบับนี้เป็นการประเมินพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน โดยขอให้ผู้สังเกตตระหนักถึงพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมที่เกิดขึ้นจริงตามเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ตัวอย่าง แบบสังเกตพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6

ข้อ	พฤติกรรม	ความถี่พฤติกรรม				หมายเหตุ
		3	2	1	0	
0	ขณะที่เรียนหนังสือ นักเรียนไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น					
00	นักเรียนใช้คำพูดที่สุภาพกับครูและเพื่อน เช่น พูดมีหางเสียง ใช้สรรพนามแทนตัวเอง ผม นั้น เธอ					

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต
(.....)

เกณฑ์การให้คะแนน

ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก

- 3 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมมาก
- 2 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมปานกลาง
- 1 หมายถึง นักเรียนแสดงพฤติกรรมน้อย
- 0 หมายถึง นักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมเลย

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การแปลความหมายและกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.4 – 3.0	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.6 – 2.3	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 0.8 – 1.5	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 0.1 – 0.7	หมายถึง	แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมระดับน้อยที่สุด

2. โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม โดยมีลำดับขั้นตอนการสร้างในภาพประกอบดังนี้

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน

2.2 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมกลุ่ม ให้สอดคล้องกับการพัฒนาพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา ระยะเวลาที่ใช้ สถานที่ และกิจกรรม ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหา จำนวน 12 กิจกรรม

2.3 นำโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ตรวจสอบรายละเอียดความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.4 นำโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม ไปให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์ อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี และอาจารย์ ญัฐวิภา ศิลปี ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างโปรแกรมการแสดงออกที่เหมาะสมกับนิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของโปรแกรมกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา คำนิยามศัพท์เฉพาะ ภาษา สถานการณ์ และกิจกรรมที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าความสอดคล้องที่ 1.00 แล้วนำไปใช้เป็นโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมต่อไป

2.5 นำโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม ที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try out) ใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและมีลักษณะใกล้เคียงกับตัวอย่าง จำนวน 8 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในเรื่องของเวลา สถานการณ์ การใช้ภาษา ลักษณะกิจกรรม และเนื้อหาในการฝึก และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและถูกต้องก่อนนำไปใช้ทดลองจริง

2.6 นำโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม ที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปใช้ทำการทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการทดลอง 12 ครั้งๆ ละ 50 นาที สัปดาห์ละ 3 ครั้ง รวมทั้งหมดเป็นเวลา 4 สัปดาห์ ตั้งแต่เวลา 13.00-14.00 นาฬิกา โดยประมาณ ระหว่างเดือน มกราคม ถึง เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อขอรับหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมและโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

2. ผู้วิจัยติดต่อขอรับหนังสือขอความร่วมมือ เพื่อทำการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเซนต์ดอมินิก กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 และเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม ในการทดลองเครื่องมือ เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ปรับปรุงและพัฒนาเครื่องมือต่อไป

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยใช้การวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 60) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง แบบ One Group Pretest – Posttest Design

ก่อนทดลอง(Pre-test)	ทดลอง(Treatment)	หลังทดลอง(Post-test)
T ₁	X	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

RE	แทน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง
T ₁	แทน การทดสอบก่อนการทดลอง เป็น Pretest
T ₂	แทน การทดสอบหลังการทดลอง เป็น Posttest
X	แทน การเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

วิธีการดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของกลุ่มทดลอง ตามแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม แล้วให้คะแนนเพื่อหาค่าเฉลี่ยเก็บไว้เป็นคะแนนก่อนการทดลอง

2. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมกับกลุ่มทดลอง เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ๆ ละ 3 ครั้ง ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 13.00–14.00 นาฬิกา ระหว่างวันที่ 17 มกราคม ถึง 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

3. หลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย สังเกตพฤติกรรมกับกลุ่มทดลองตามแบบสังเกตพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมอีกครั้ง ค่ะแผนที่ได้จากการสังเกตครั้งนี้ เก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง

3.2 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมก่อนและ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการแสดงออกที่เหมาะสม มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบ สมมติฐานต่อไป

ตาราง 2 การทดลองโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

ครั้งที่	วัน/เดือน/ปี	ชื่อกิจกรรม	สิ่งที่พัฒนา
1	17 มกราคม พ.ศ. 2554	นักสืบสนุก (ปฐมนิเทศ)	สร้างความสัมพันธ์
2	19 มกราคม พ.ศ. 2554	ไม่ชอบเสียงนั้น	ไม่ส่งเสียงดังขณะเรียน
3	21 มกราคม พ.ศ. 2554	คำพูดนั้นสำคัญ	ใช้คำพูดที่สุภาพกับครูและเพื่อน
4	24 มกราคม พ.ศ. 2554	แค่เก่งยังไม่พอ	ไม่คุยกับเพื่อนขณะเรียนหนังสือ
5	26 มกราคม พ.ศ. 2554	ป้องกันเป็นเหตุ	ไม่พูดเยาะเย้ยความผิดพลาดของเพื่อน
6	28 มกราคม พ.ศ. 2554	กลัวบาป	ไม่ล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน
7	31 มกราคม พ.ศ. 2554	ใช้เก้าอี้ให้ถูกต้อง	ไม่นั่งโยกเก้าอี้ในขณะที่นั่งเรียน
8	2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554	หลับในห้องเรียน	ไม่หลับในขณะที่เรียนหนังสือ
9	4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554	นนทก...คิดแค่น	ไม่แกล้งเพื่อนในห้องเรียน
10	7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554	บอกแล้วนะ	ไม่นำงานอื่นขึ้นมาทำขณะเรียน
11	9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554	คิดไม่ถึง	ไม่เดินไปมาโดยไม่ขออนุญาต
12	11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554	ลด ละ เลิก (ปัจฉิมนิเทศ)	สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเข้าร่วม กิจกรรมและประเมินความสามารถ ในการปรับตัวหลังร่วมกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบการแสดงออกที่เหมาะสม ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการ
แสดงออกที่เหมาะสม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน (Elementary statistics) ได้แก่

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติสำหรับการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

หาค่าดัชนีความเชื่อมั่นแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 สัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกต 2 คน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1 จึงจะถือว่าการสังเกตนั้นเชื่อถือได้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536: 33) สูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{สัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง} = \frac{\text{คะแนนรวมต่ำกว่า}}{\text{คะแนนรวมสูงกว่า}}$$

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการแสดงออกที่เหมาะสม ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม โดยใช้สูตร t-test แบบไม่อิสระต่อกัน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิจัย เรื่อง ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนผู้เข้าร่วมโปรแกรม
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	คะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum D$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดลองก่อนและหลังการทดลอง
$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างจากการทดลองก่อนและหลังการทดลอง แต่ละตัวยกกำลังสอง
t	แทน	ค่าสถิติ t ที่ใช้พิจารณาใน Distribution
p	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
T ₁	แทน	คะแนนก่อนการทดลอง
T ₂	แทน	คะแนนหลังการทดลอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการเปรียบเทียบการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3 โดยก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 กลุ่มทดลองมีการแสดงออกที่เหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมก่อนและหลัง เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน ที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมทางด้านวาจาและทางด้านร่างกาย

การแสดงออก ที่เหมาะสม	การทดสอบ	\bar{x}	S.D.	แปลผล	ΣD	ΣD^2	t	p
ด้านวาจา	ก่อนทดลอง	0.41	0.11	น้อยที่สุด	152	2926	21.94	.000
	หลังทดลอง	2.31	0.27	มาก				
ด้านกาย	ก่อนทดลอง	0.41	0.15	น้อยที่สุด	157	3147	18.09	.000
	หลังทดลอง	2.37	0.32	มาก				
การแสดงออก ที่เหมาะสม	ก่อนทดลอง	0.41	0.12	น้อยที่สุด	154.5	3020.75	28.60	.000
	หลังทดลอง	2.34	0.29	มาก				

จากตาราง 3 พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม มีการแสดงออกที่เหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทางด้านวาจามีการแสดงออกที่เหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทางด้านร่างกาย มีการแสดงออกที่เหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น การเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 มีการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยพร้อมทั้งอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานในการวิจัย
3. วิธีการดำเนินการทดลอง
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผลการวิจัย
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมมีการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 ปีการศึกษา 2553 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2553 จำนวน 50 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา สุ่มใจเข้าร่วมโปรแกรมและสุ่มอย่างง่ายเข้าร่วมกลุ่มทดลองจำนวน 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม
2. โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

วิธีการดำเนินการทดลอง

1. ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย สังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของกลุ่มทดลอง ตามแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม แล้วให้คะแนนเพื่อหาค่าเฉลี่ยเก็บไว้เป็นคะแนนก่อน การทดลอง

2. การดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยทดลองใช้โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมกับกลุ่มทดลอง เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ๆ ละ 3 ครั้ง ในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 13.00–14.00 นาฬิกา ระหว่างวันที่ 17 มกราคม ถึง 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2554

3. หลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย สังเกตพฤติกรรมกับกลุ่มทดลองตามแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมอีกครั้ง คะแนนที่ได้จากการสังเกตครั้งนี้เก็บเป็นคะแนนหลังการทดลอง

3.2 ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมก่อนและหลัง มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบการแสดงออกที่เหมาะสม ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน (Elementary statistics) ได้แก่
 - 1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติสำหรับการหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความเชื่อมั่น แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 สัมประสิทธิ์ความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกต 2 คน ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1 จึงจะถือว่าการสังเกตนั้นเชื่อถือได้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2536: 33) สูตรในการคำนวณดังนี้

$$\text{สัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง} = \frac{\text{คะแนนรวมต่ำกว่า}}{\text{คะแนนรวมสูงกว่า}}$$

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

การเปรียบเทียบความแตกต่างของการแสดงออกที่เหมาะสม ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม โดยใช้สูตร t-test แบบไม่อิสระต่อกัน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม มีการแสดงออกที่เหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทางด้านวาจา มีการแสดงออกที่เหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทางด้านร่างกาย มีการแสดงออกที่เหมาะสม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น การเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 มีการแสดงออกที่เหมาะสมมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร จากเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนมีการแสดงออกที่เหมาะสมทั้งที่ปฏิบัติต่อครูและเพื่อนมีมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยกำหนด แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นในรูปแบบของกิจกรรมกลุ่ม เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ได้ ซึ่งในการทดลองครั้งนี้ ให้นักเรียนเข้าร่วมโปรแกรมต่างๆ ได้แก่ เกม การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และการอภิปรายกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา แสดงความคิดเห็น ได้อภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงออกที่เหมาะสม ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ คมเพชร ฉัตรศุภกุล

(2546: 6) กล่าวว่า กิจกรรมกลุ่ม หมายถึงการนำเอาประสบการณ์มาวางแผนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการในสมาชิกแต่ละคน และการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มโดยส่วนร่วม การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยวิธีการดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดการพัฒนาในตัวบุคคลทุกคน

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ นรารัตน์ กิจเจริญ (2547: 78-79) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรับรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยมิชชั่น มวกเหล็ก พบว่า หลังใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มทำให้นักศึกษาแก้ปัญหาการเรียนได้ดีขึ้น เพราะกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการที่ดีในการนำไปพัฒนาบุคคลและกลุ่ม เพราะเป็นการให้ประสบการณ์ตรง เรียนรู้โดยการปฏิบัติปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มมีความซาบซึ้งใจ และพอใจที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงตน และชญญา บัวประเสริฐ (2546: 57) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำโรงเรียนมัธยมศึกษาศึกษา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อีกทั้งยังสอดคล้องกับ เล็กซ์ (Lex. 1973: 6093-A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติของนักศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ กับกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมลรัฐอินเดียนา ผู้วิจัยแบ่งนักศึกษาเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มควบคุมใช้วิธีการสอนแบบเก่า กับกลุ่มทดลองใช้วิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาจิตใจทางด้านศาสนาของผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่ม ในระหว่างการทดสอบก่อนและทดสอบหลังสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่จากการรายงานของกลุ่มทดลองพบว่า นักศึกษารู้สึกพอใจต่อประสบการณ์ที่ได้รับ เพราะได้รับแรงกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายอย่างอิสระในเรื่องค่านิยม และทุกคนยินดีร่วมในกิจกรรมกลุ่มและอยากเรียนแบบกลุ่มสัมพันธ์อีก ส่วนแบรนนิแกน (Brannigan. 2007: 61-62) ที่ได้ทำการวิจัยโดยการใช้กิจกรรมกลุ่ม กับหลักทางจิตวิทยาการศึกษา เป็นรูปแบบในการพัฒนาความสามารถทางด้านวิชาการ ที่ Queensbury Middle School ซึ่งวัยรุ่นตอนกลางอายุระหว่าง 10-15 ปี เป็นช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านพัฒนาการต่างๆ มักคิดด้านลบกับตนเอง ซึ่งส่งผลให้เกิดความเครียดและขาดความมั่นใจในตนเอง รวมถึงการเรียนในระดับนี้ต้องสามารถอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านวิชาการ เด็กวัยนี้จะถูกคาดหวังและเกิดแรงกดดันทางสังคมในเรื่องการเรียน การออกแบบ ซึ่งก็สอดคล้องกับ แฮมม (Hamm. 2007: 51-59) ได้ทำการวิจัย โดยการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาทักษะความสัมพันธ์ในหมู่วัยรุ่นตอนต้นที่โรงเรียนมิดเดิ้ล โดยที่ความสำคัญของการเข้ากลุ่มเพื่อน จะเกิดโอกาสที่ดีในการทำงานกลุ่มทำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อกลุ่มเกิดความไว้วางใจ ความรู้สึกที่เกิดจะมีคุณค่าและเกิดการรับฟังเหตุผลซึ่งกันและกันมากขึ้น และยังพบว่า การเข้ากลุ่มทำให้เกิดศักยภาพในการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งจะทำให้เข้าใจบุคคลที่อยู่รอบข้างมากขึ้นโดยลดความขัดแย้งลง และโจนส์ (Jones. 2007: 41) ได้ทำการวิจัยโดยการใช้กิจกรรมกลุ่ม ในการพัฒนาเด็กหญิงวัยรุ่นตอนต้นที่ Nancy Khattab

Victory Elementary School ในเรื่องการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการอยู่ในสังคม การพัฒนานิสัย บทบาทการวางตัวของวัยรุ่น การเห็นคุณค่าในตนเอง การมองตนเองในแง่บวกในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของวัยรุ่น พบว่ากลุ่มสามารถพัฒนาในเรื่องต่างๆ ได้ดี เนื่องจากกลุ่มทำให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารทำให้เกิดความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อน และมีประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นในอนาคต

ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม พบว่านักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้ง ในครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 นักเรียนบางคนยังมีอาการเขินอาย ไม่กล้าตอบคำถาม เจ็บเมื่อเวลาที่ผู้วิจัยให้แสดงความคิดเห็น ตอบคำถามหรือให้เป็นตัวแทนของกลุ่ม แต่ผู้วิจัยก็ได้เสริมแรงทางบวกแก่นักเรียนเช่น ให้พูดให้กำลังใจ การยิ้ม เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีกำลังใจในการร่วมทำกิจกรรม และเมื่อนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมได้ประยะหนึ่งแล้วนักเรียนเริ่มมีความสนิทสนมคุ้นเคยกันมากขึ้นทำให้บรรยากาศในการร่วมกิจกรรมเป็นไปอย่างสนุกสนาน มีการช่วยเหลือและมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน

การแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมในแต่ละด้านของนักเรียนคือการแสดงออกที่เหมาะสมทางด้านวาจาและการแสดงออกที่เหมาะสมทางกาย พบว่า เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ การแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนเพิ่มมากขึ้นในทุกด้าน โดยผู้วิจัยใช้เทคนิค เกม การแสดงบทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง และการอภิปรายกลุ่ม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1) เกม สามารถโยงไปสู่การจูงใจให้นักเรียนมีความสนใจที่จะร่วมกิจกรรมอื่น มีความรู้สึกตื่นเต้นเมื่อรู้ว่าจะได้เล่นเกม และเมื่อได้ร่วมกิจกรรมนักเรียนทุกคนมีความสนุกสนาน ทำให้บรรยากาศในการเข้าร่วมกิจกรรมผ่อนคลาย 2) บทบาทสมมติ ผู้วิจัยใช้เทคนิคเกมมาสร้างบรรยากาศและความพร้อมของนักเรียนให้คุ้นเคยกันก่อนเข้าเทคนิคบทบาทสมมติโดยให้นักเรียนแสดงละครตามบทบาทที่ได้เตรียมไว้ และพยายามให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดง เพื่อเกิดความเข้าใจในความคิด ความรู้สึกของตัวเอง โดยให้ผลัดเปลี่ยนกันแสดงครบทุกคนโดยให้ช่วยทุกคนมีส่วนร่วมจัดสถานที่ ร่วมแสดงความคิดเห็นและให้กำลังใจเพื่อน 3) กรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยให้นักเรียนฟังและดูภาพจาก วิดีโอคลิป มาใช้ในกิจกรรม ซึ่งนักเรียนสนใจมากและตื่นเต้นเมื่อได้ดู ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนานอยากมีส่วนร่วมกิจกรรมนี้เป็นพิเศษ และทุกคนอยากที่จะแสดงความคิดเห็นของตน บางครั้งข้อเสนอในหลายๆ หัวข้อ 4) การอภิปรายกลุ่ม ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมเล่นเกมในช่วงแรกก่อนเพื่อเตรียมความพร้อมในนำเข้าสู่กิจกรรมการอภิปรายกลุ่มและช่วยกันแสดงความคิดเห็นในหลายๆ แง่มุม แล้วก็สรุป ในขณะที่ดำเนินกิจกรรม ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมกระตุ้นให้นักเรียนพยายามแสดงความคิดเห็นให้ทั่วถึงทุกคน

ในการนำเทคนิคดังกล่าวมาใช้สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2546: 70-74) กล่าวว่า เกมเป็นการเล่นภายใต้กติกาที่กำหนดโดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่นเกม สามารถใช้ในการสอนหรือการฝึกคุณธรรมต่างๆ ได้ดี บทบาทสมมติ เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทเป็นตัวละครในบทบาทที่

สมมติขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ความรู้สึกเจตคติ และอคติต่างๆ กรณีตัวอย่าง เป็นการสอนโดยใช้เรื่องที่เกิดขึ้นมาเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยประเด็นคำถามให้ผู้เรียนฝึกการคิด วิเคราะห์และการแก้ปัญหา การอภิปรายกลุ่ม การที่ผู้เรียนได้อภิปรายในประเด็นต่างๆ ร่วมกัน จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฟังความคิดที่หลากหลายและมีแง่มุมต่างๆ กัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิด พิจารณา และวิเคราะห์หาคำตอบที่เหมาะสม

ผลจากการทดลอง หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีการแสดงออกที่เหมาะสมมากกว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม โดยใช้กิจกรรมกลุ่มส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีการแสดงออกที่เหมาะสมมากกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องตามสมมติฐานในการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1. ผู้ที่นำโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมไปใช้ ควรมีความรู้และความเข้าใจขั้นตอนการใช้โปรแกรม รวมถึงศึกษารายละเอียดต่างๆ วิธีดำเนินการ ให้เกิดความชำนาญก่อนนำไปใช้

1.2. ควรมีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนทุกครั้ง ขณะที่เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมเพื่อจะได้เน้นลักษณะของพฤติกรรมที่ชัดเจน

1.3. ควรมีการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอทุกๆ 3 เดือน หลังจากจัดโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมแล้วนักเรียนยังคงมีการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นอย่างไร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการศึกษาวิจัยผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ เช่น ระดับชั้นประถมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 - 3

2.2. ควรได้มีผู้นำโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมกับนักเรียน ในเรื่อง การแสดงออกที่เหมาะสมในที่สาธารณะ การแสดงออกที่เหมาะสมในเรื่องการแต่งกาย

2.3. ควรมีการนำเทคนิคทางจิตวิทยาอื่นๆ มาใช้เช่น เทคนิคการวางเงื่อนไข การเสริมแรงทางสังคม

บรรณานุกรม

- กนิษฐา อยู่คง. (2545). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานผู้ช่วยพยาบาล แผนกบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลมิชชั่น. สารนิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา ไชยพันธ์. (2549). กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- กุศล สุนทรธาดา. (2541). สถานการณ์และองค์ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย. งานวิจัย. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2544). เลี้ยงลูกวัยเปรี้ยวไม่ให้เลี้ยวตกขอบ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ชัสเชสมิเดีย.
- ขวัญตา บุญวาศ. (2542). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมกับเพื่อนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครพนม. สารนิพนธ์. กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณางค์ คำณูเอนก. (2544). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อทัศนคติต่อการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบรมนิวาส. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คมเพชร จิตรศุภกุล. (2546). กิจกรรมกลุ่มในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: แสงรุ่งการพิมพ์.
- แคทลียา แสนนางชน. (2549). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาหลวง. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชญญา บัวประเสริฐ. (2546). ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำโรงเรียนมัธยมสันพิทยา เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท. กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทศพร มณีศรีขำ. (2539). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสำหรับครู. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนว และจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทศนา แหมมณี. (2545). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: นิชนแอตเวอร์ไทซิงกรุ๊ป.
- ทศนา แหมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เสริมสิน พรีเมส ชีสเท็ม.

- นรารัตน์ กิจเจริญ. (2547). ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการรับรู้ความสามารถแก้ปัญหาการเรียน
ของนักศึกษาปีที่ 3 วิทยาลัยมิชชั่น วิทยาเขตมวกเหล็ก. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2536). การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและ
จิตวิทยาการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. (2542). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- พรสวรรค์ ถนอมพุกธา. (2547). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อมารยาท
ในชั้นเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสวัสดีวิทยา เขตวัฒนา
กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์.
กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิทักษ์ โกเม. (2543). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในการพูดหน้าชั้นเรียน.
สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- รัชวัลย์ บุญโถมและวัชรีย์ อุจะรัตน์นะ. (2542, กรกฎาคม – ธันวาคม). สัมพันธภาพระหว่างบิดา
มารดาและบุตรในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสายวิชาชีพที่ใช้สารเสพติด. วารสาร
สุขภาพจิตและจิตเวชโรงพยาบาลสมเด็จพระยา. 2(3): 102.
- วินิจ ชัยหาญ. (2544). ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อลดความวิตกกังวล
ในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนดาราคาม กรุงเทพมหานคร.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์ – มีนาคม). “คำเฉลียวกับการแปรความหมาย : เรื่องง่ายๆ ที่
บางครั้งก็พลาดได้.” ข่าวสารวิจัยการศึกษา 18 (3): 8 –11.
- ศิริจันทร์ สุขใจ. (2542, กรกฎาคม). ข่าวสารกรมสุขภาพจิต. 6(7): 5.
- สมพร สุทัศนีย์. (2547). จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คอทฟอร์ม.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). การปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2549). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา สุภาพ. (2543). ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาพร พรหมสา. (2550). ผลของกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีน้ำใจต่อเพื่อนของนักเรียน ช่วงชั้น
ที่ 2 โรงเรียนเฉลิมมณีฉายวิทยาการ จังหวัดสมุทรปราการ. สารนิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุภางค์ จันทวานิช. (2536). "วิธีการเก็บข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ". *คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพ* เพื่องานพัฒนา. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุริน นามอยู่. (2545). ผลการศึกษาพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อพฤติกรรมที่เหมาะสมใน การเผชิญความขัดแย้งกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านวังเดือนห้า อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หลุย จำปาเทศ. (2533). *จิตวิทยาสัมพันธ. พิมพ์ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อรพินทร์ ชูชม. (2545). *เอกสารคำสอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรทัย พิพัฒน์บัญชา. (2548). *การฝึกพฤติกรรมที่การแสดงออกที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสารสาสน์พิทยา กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Bower, Shron Anthony; & Gorodon H. Bower. (1976). *Asserting Yourself : A Practical Guide for Positive Change*. Massachusetts: Addison Wesley Publishing Company.
- Galassi, J.P. Galassi, M.d.; & Litz, M.C. (1974, March). "Assertive Training in Group Using Video Feedback". *Journal of Counseling Psychology*. 21(5): 390-394.
- Greffith, M. (1977, January). The Effect of An Assertive Training Program on College Students. *Dissertation Abstracts International*. 56(7): 2574-A.
- Hamm, J.V. (2007, March). Utilizing the Development Influence of Peer in Middle School Group. *The journal for Specialist in Group Work*. 32 (1): 51-59.
- Lazarus, Richard S. (1996). *Pattern of Adjustment and Human Effectiveness*. New York: McGraw –Hill. p.209.
- Lex, James Joseph. (1973, March). "Attitude Change to Seminary Student Associateed with A Course In Group Dynamics". "Dissertation Abstract Internation. 33(27): 6093-A.
- Linda Del Greco. (1983, February). "The Del Greco Assertive Behavior Inventory." *Journal of Behavior Assessment*. 5: 49 – 63.
- Patterson. (2000). *The Counseling*. CA : Brooks / Cole: Wadworth.
- Pentz. (1980). "Assertion Training and Effects on Unassertive And Aggressive Adolescents". *Journal of Counseling Psychology*. 27(1):76-83.
- Roger, R. (1970). *Encounter Group*. New York: Harper and Row.
- Trotzer, J.P. (1999). *The Counselor and Group : Integrating Theory. Training and practice*. Monterey. California: Brooks / Cole Publishing.

- Wendy, A. (2006, July). A Preliminary Investigation of the Use of Acceptance and Commitment Therapy in Group Treatment for Social Phobia. *Journal of Psychology and Psychological Therapy*. Dissertation Abstracts International. 6 (3).
- Willis, Lis. (1995). *Assertive trainer*. Waslington, DC: McGraw-hill.
- Wilk, Carole. (1977, April). And Coplan, Virginia. "Assertive Training As a Confidence – Building Technique," *Personnel and Guidance Journal*. 55: 461.
- Wolpe, J. (1982). *The Practice Of Behavior Therapy*. 3 rd ed. New York: pergamon press.

ภาคผนวก ก

ตารางเปรียบเทียบและเครื่องมือใช้ในการวิจัย

ตาราง 4 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนก่อนและหลัง
ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของผู้วิจัย

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง	$d = X_{\text{หลัง}} - X_{\text{ก่อน}}$	d^2
1	5	25	20	400
2	4	24	20	400
3	4	26	22	482
4	3	25	22	482
5	3	19	16	256
6	3	20	17	289
7	5	21	16	256
8	6	25	19	361
รวม	33	185	152	2926
\bar{X}	0.41	2.31		

ตาราง 5 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนก่อนและหลัง
ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของผู้ช่วยผู้วิจัย

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง	$d = X_{\text{หลัง}} - X_{\text{ก่อน}}$	d^2
1	4	24	20	400
2	5	21	16	256
3	5	27	22	484
4	2	25	23	529
5	2	22	20	400
6	4	18	14	196
7	6	27	21	441
8	5	26	21	441
รวม	33	190	96	864
\bar{X}	0.41	2.37		

ตาราง 6 เปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนก่อนและหลัง
ได้รับการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย

นักเรียนคนที่	คะแนนก่อน	คะแนนหลัง	$d = X_{\text{หลัง}} - X_{\text{ก่อน}}$	d^2
1	4.5	24.5	20	400
2	4.5	22.5	18	324
3	4.5	26.5	22	484
4	2.5	25	22.5	506.25
5	2.5	20.5	18	324
6	3.5	19	15.5	240.25
7	5.5	24	18.5	342.25
8	5.5	25.5	20	400
รวม	33	187.5	154.5	3020.75
\bar{X}	0.42	2.34		

คุณภาพของเครื่องมือ

ตาราง 7 ค่าดัชนีความสอดคล้อง ของเครื่องมือ

แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน

ผู้เชี่ยวชาญ ข้อที่	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2	ท่านที่ 3	ΣR	ค่า IOC
	ระดับคะแนน			คะแนน	
	+1	0	-1	รวม	
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1
5	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	+1	3	1
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1

ตาราง 8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง ของเครื่องมือ

โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้เชี่ยวชาญ กิจกรรมที่	ท่านที่ 1	ท่านที่ 2 คะแนน	ท่านที่ 3	ΣR คะแนน รวม	ค่าIOC
	+1	0	-1		
1	+1	+1	+1	3	1
2	+1	+1	+1	3	1
3	+1	+1	+1	3	1
4	+1	+1	+1	3	1
5	+1	+1	+1	3	1
6	+1	+1	+1	3	1
7	+1	+1	+1	3	1
8	+1	+1	+1	3	1
9	+1	+1	+1	3	1
10	+1	+1	+1	3	1
11	+1	+1	+1	3	1
12	+1	+1	+1	3	1

แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ชื่อผู้ถูกสังเกต.....ระดับชั้น.....

วันที่สังเกต...../...../..... เวลาที่สังเกต.....

คำชี้แจง

1. การแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกอย่างสุภาพเรียบร้อยของนักเรียนทั้งต่อครูและเพื่อน
2. สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนใน 1 สัปดาห์โดยสังเกตว่านักเรียนทำพฤติกรรมต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด โดยขีดเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ท่านเห็นเหมาะสมตามข้อความ

แบบสังเกตฉบับนี้เป็นการประเมินพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียน โดยขอให้ผู้สังเกตตระหนักถึงพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมที่เกิดขึ้นจริงตามเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

การให้คะแนน

ให้เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออก

3 หมายถึง	นักเรียนแสดงพฤติกรรมมาก
2 หมายถึง	นักเรียนแสดงพฤติกรรมปานกลาง
1 หมายถึง	นักเรียนแสดงพฤติกรรมน้อย
0 หมายถึง	นักเรียนไม่แสดงพฤติกรรมเลย

แบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อ	พฤติกรรม	ความถี่พฤติกรรม				หมายเหตุ
		3	2	1	0	
1	ขณะที่เรียนหนังสือ นักเรียนไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น					
2	นักเรียนใช้คำพูดที่สุภาพกับครูและเพื่อน เช่น พูดมีหางเสียงใช้สรรพนามแทนตัวเอง ผม ฉัน เธอ					
3	ขณะที่เรียนหนังสือนักเรียนตั้งใจเรียน ไม่คุยกับเพื่อน ล้อเล่นกับเพื่อน					
4	นักเรียนไม่พูดเยาะเย้ยเพื่อน เช่น เมื่อเพื่อนตอบคำถามผิดหรือทำผิดพลาดจะไม่พูดเยาะเย้ยความผิดพลาดของเพื่อน					
5	ไม่ล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน					
6	ขณะเรียนหนังสือนักเรียนตั้งใจฟังครู มีสมาธิในการเรียน ไม่นิ่งเหม่อลอย					
7	เวลาเรียนนักเรียนนั่งเรียนอย่างเรียบร้อย ไม่นั่งโยกเก้าอี้เอนไปมา ไม่นั่งเก้าอี้สองขา ไม่นั่งโยกซ้ายโยกขวา					
8	ขณะที่เรียนหนังสือนักเรียนไม่แกล้งเพื่อน เช่น ไม่ตีตามขาเพื่อน ไม่ตีตามตัวเพื่อน ไม่ตบหัวเพื่อน					
9	เมื่อเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งอยู่ นักเรียนไม่นำงานอื่นไม่นำสิ่งอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนขึ้นมาทำ					
10	เวลาเรียนหนังสือ นักเรียนไม่เดินไปมา ถ้าจะต้องลุกออกจากที่นั่ง จะขออนุญาตจากครูก่อนเสมอ					

(ชื่อผู้สังเกต)

ภาคผนวก ข
หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญ

ที่ ศธ 0519.12/ ๐๖๑๓

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน อธิการ โรงเรียนเซนต์ดอมินิก

เนื่องด้วย นางนิลวรรณ อังกุลเสรณี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” โดยมี อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 ห้องเรียน คอบแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2554

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางนิลวรรณ อังกุลเสรณี ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-119-2209

ที่ ศธ 0519.12/๐๖11

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๔ กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทนา วงษ์อินทร์

เนื่องด้วย นางนิลวรรณ อังกุลเสรณี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง “ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” โดยมี อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางนิลวรรณ อังกุลเสรณี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-119-2209

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/๐๖/๒

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางนิลวรรณ อังกรเสริม นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” โดยมี อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.สกล วรเจริญศรี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางนิลวรรณ อังกรเสริม และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ศธ 0519.12/๐๖๑๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 กุมภาพันธ์ 2554

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการโรงเรียนเซนต์ดอมินิก

เนื่องด้วย นางนิลวรรณ อังกรเสรณี นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “ผลของโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1” โดยมี อาจารย์ ดร.มณฑิรา จารุเพ็ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ฉวีภา ศิลปี หัวหน้างานแนะแนว เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบสังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางนิลวรรณ อังกรเสรณี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒน์กุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5067

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 084-119-2209

ภาคผนวก ค
โปรแกรมทดลอง

ตารางโปรแกรมการทดลอง

ครั้งที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค
1	สร้างความสัมพันธ์	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน 2. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและเป็นกันเองภายในกลุ่ม 3. เพื่อชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรม และสิ่งที่ได้รับเข้าร่วมกิจกรรม 	นักสืบสนุก (ปฐมนิเทศ)	เกม
2	ไม่ส่งเสียงดังขณะเรียน	เพื่อให้ นักเรียนไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น	ไม่ชอบเสียงนั้น	อภิปรายกลุ่ม
3	ใช้คำพูดที่สุภาพกับครูและเพื่อน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ นักเรียนใช้ภาษาที่สุภาพนุ่มนวล 2. เพื่อให้ นักเรียนเห็นความสำคัญของการพูดที่ไพเราะ สุภาพ อ่อนโยน 	คำพูดนั้นสำคัญ	กรณีตัวอย่าง
4	ไม่คุยกับเพื่อนขณะเรียนหนังสือ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ นักเรียนลดพฤติกรรมการคุยขณะเรียนหนังสือ 2. เพื่อนักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้องตามกาลเทศะ 	แค่เก่งยังไม่พอ	บทบาทสมมติ
5	ไม่พูดเยาะเย้ยความผิดพลาดของเพื่อน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ นักเรียนลดพฤติกรรมที่ชอบพูดเยาะเย้ยซ้ำเติมเพื่อน 2. เพื่อให้ นักเรียนตระหนักถึงผล การถูกเยาะเย้ย 	ป้องกันเป็นเหตุ	กรณีตัวอย่าง
6	ไม่ล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้ นักเรียนหยุดการล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน 2. เพื่อให้ นักเรียนตระหนักถึงผลของการล้อชื่อพ่อแม่ 	กลัวบาป	อภิปรายกลุ่ม

ตารางโปรแกรมการทดลอง

ครั้งที่	สิ่งที่พัฒนา	จุดมุ่งหมาย	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค
7	ไม่นั่งโยกเก้าอี้ในขณะที่นั่งเรียน	1. เพื่อให้นักเรียนนั่งให้ถูกต้องเหมาะสม 2. เพื่อให้นักเรียนรักษาทรัพย์สินส่วนรวม	ใช้เก้าอี้ให้ถูกต้อง	อภิปรายกลุ่ม
8	ไม่หลับในขณะที่เรียนหนังสือ	เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมขณะเรียนหนังสือที่เหมาะสม	หลับในห้องเรียน	กรณีตัวอย่าง
9	ไม่แกล้งเพื่อนในห้องเรียน	1. เพื่อให้นักเรียนลดพฤติกรรมแกล้งเพื่อน 2. เข้าใจและรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้ที่ถูกกระทำ 3. ส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน	นนทก...คิดค้น	กรณีตัวอย่าง
10	ไม่ทำงานอื่นขึ้นมาทำขณะเรียน	เพื่อให้นักเรียนลดพฤติกรรมการทำงานอื่นขึ้นมาทำในขณะที่เรียน	บอกแล้วนะ	บทบาทสมมติ
11	ไม่เดินไปมาโดยไม่ขออนุญาตครู	1. เพื่อให้นักเรียนลดพฤติกรรมเดินไปเดินมาในขณะที่เรียน 2. เพื่อเข้าใจถึงผลกระทบของการแสดงพฤติกรรม	คิดไม่ถึง	บทบาทสมมติ
12	สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการได้เข้าร่วมกิจกรรมและประเมินความสามารถในการปรับตัวหลังร่วมกิจกรรม	1. เพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการได้เข้าร่วมกิจกรรม 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	ลด ละ เลิก (บัจฉินิเทศ)	1. อภิปรายกลุ่ม 2. การเสริมแรงทางบวกการให้กำลังใจ

รายละเอียดของโปรแกรม
โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม
ครั้งที่ 1
ปฐมนิเทศ

ชื่อกิจกรรม	“ นักสืบสนุก ”
จุดมุ่งหมาย	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน 2. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและเป็นกันเองภายในกลุ่ม 3. เพื่อชี้แจงรายละเอียดของกิจกรรม และสิ่งที่ได้รับเข้าร่วมกิจกรรม
เทคนิคที่ใช้	เกม
ระยะเวลา	50 นาที
อุปกรณ์	1. กระดาษ 2. ดินสอ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียนพร้อมทั้งแนะนำชื่อ นามสกุล ให้นักเรียนรู้จักและนักเรียนแต่ละคนแนะนำตัวเองทุกคน หลังจากนั้นร่วมกันทำกิจกรรม “นักสืบสนุก” โดยให้นักเรียนหยิบสมบัติส่วนตัว คนละ 1 ชิ้น มาส่งให้ผู้วิจัยไม่ให้ผู้อื่นเห็นแล้วผู้วิจัยนำมาวางรวมกัน ผู้วิจัยให้นักเรียนหยิบของที่ไม่ใช่ของตัวเอง คนละ 1 ชิ้น แล้วให้สืบหาเจ้าของสิ่งที่ตนเองเลือกจนพบ

2. ขั้นการวิเคราะห์

เมื่อพบแล้วให้นักเรียนนั่งสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนตัว โดยพยายามสอบถามข้อมูลของเพื่อนทักทาย พูดคุยกันถึงเรื่องต่างๆ เช่น ถ้ามชื่อ ประวัติส่วนตัว ชอบ – ไม่ชอบวิชาอะไรบ้าง มีความรู้สึกอย่างไรกับการมาร่วมกิจกรรมนี้ หรือถามเรื่องอื่นๆ ให้ได้มากที่สุด โดยให้เวลาคนละ 3 นาที เมื่อบรรยากาศเริ่มดีและเป็นกันเองภายในกลุ่มมากขึ้นและทุกคนรู้จักกัน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกสิ่งที่ได้จากกิจกรรมว่ารู้สึกอย่างไรขณะพูดคุยกับเพื่อน

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกความรู้สึกเกี่ยวกับบรรยากาศขณะทำกิจกรรม

3.2 ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสมและชี้แจงตารางวันเวลา สถานที่ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจและความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน

4.2 สังเกตการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 2

- ชื่อเรื่อง : ไม่ส่งเสียงดังขณะเรียน
 ชื่อกิจกรรม : “ไม่ชอบเสียงนั้น”
 จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้ให้นักเรียนไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น
 เทคนิคที่ใช้ : อภิปรายกลุ่ม
 ระยะเวลา : 50 นาที
 อุปกรณ์ : กระดาษสีเหลือง , กระดาษสีฟ้า
 : ใบงาน “ไม่ชอบเสียงนั้น”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศและเตรียมความพร้อมเพื่อร่วมกิจกรรม โดยให้นักเรียนปรับมือตามจังหวะ 1 2 , 1 2 , 1 2 3 หลังจากนั้นผู้วิจัยให้นักเรียนบอกสิ่งที่ชอบและไม่ชอบคนละ 1 อย่างเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนในห้องเรียน

1.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้นักเรียนจับฉลากกระดาษสี ใครได้สีเหมือนกันให้อยู่กลุ่มเดียวกัน จากนั้นชี้แจงจุดมุ่งหมายของกิจกรรมให้นักเรียนทราบ

2. ขั้นการวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทบทวนถึงพฤติกรรมที่เคยทำเสียงดังรบกวนเพื่อนขณะเรียนหนังสือ

2.2 ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการมีเสียงดังรบกวนขณะเรียนหนังสือและการไม่มีเสียงดังรบกวนขณะเรียนหนังสือว่าบรรยากาศแบบใดเหมาะสมต่อการเรียนรู้มากกว่ากัน

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนบันทึกลงในกระดาษที่ผู้วิจัยแจกให้และให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปและเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติที่จะไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่นขณะเรียนหนังสือ

3.2 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดและสิ่งที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรมในครั้งนี้

4. ขั้นประเมินผล

4.1 สังเกตจากการปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับไม่เอาเสียงนี้และการตอบคำถามของนักเรียน

4.2 สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอหน้าชั้นเรียนและการให้ความร่วมมือทำกิจกรรม

ใบงาน “ไม่ชอบเสียงนั้น”

1. ทบทวนตัวเองที่ส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนขณะเรียนหนังสือหรือไม่ เกิดผลเสียอย่างไร

.....

.....

2. ทบทวนเองเคยส่งเสียงดังรบกวนเพื่อนขณะเรียนหนังสือหรือไม่ เกิดผลเสียอย่างไร

.....

.....

3. ให้นักเรียนเปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่าง

การมีเสียงดังรบกวนขณะเรียนหนังสือ	การไม่มีเสียงดังรบกวนขณะเรียนหนังสือ
.....
.....
.....

4. วิธีการปฏิบัติที่จะไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น

.....

.....

ครั้งที่ 3

- ชื่อเรื่อง** : ใช้คำพูดที่สุภาพกับครูและเพื่อน
- ชื่อกิจกรรม** : คำพูดนั้นสำคัญ
- จุดมุ่งหมาย**
1. เพื่อให้นักเรียนใช้ภาษาที่สุภาพ นุ่มนวล
 2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการพูดที่ไพเราะ สุภาพอ่อนโยน
- เทคนิคที่ใช้** : กรณีตัวอย่าง
- ระยะเวลา** : 50 นาที
- อุปกรณ์**
1. เอกสารเรื่อง “คำพูดนั้นสำคัญ”
 2. ใบงาน

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยทบทวนความรู้เดิมและเตรียมความพร้อมโดยให้นักเรียนลุกขึ้นเพื่อเคลื่อนไหวร่างกายตามที่ผู้วิจัยออกคำสั่งให้ทำ เช่น ให้นักเรียนมือจับเข่า จับจุมูก จับขา จับหัว และเร่งจังหวะให้เร็วขึ้น หลังจากเตรียมความพร้อมแล้วผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายในการทำกิจกรรมครั้งนี้ให้นักเรียนได้ทราบ ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน โดยนับเลข 1-2 คนที่นับเลขเหมือนกัน ให้นำไปอยู่กลุ่มเดียวกัน

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทบทวนตัวเองว่าเคยพูดคำที่ไม่สุภาพกับครูและเพื่อนหรือไม่ ส่งผลเสียอย่างไร แล้วจะปรับปรุงตัวเองอย่างไร

2.2 ผู้วิจัยเล่าเรื่องกรณีตัวอย่าง ตอนเมตตามหานิยม ให้นักเรียนฟังแล้วให้แต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นดังนี้

2.2.1 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ถึงข้อคิดที่ได้รับจากเรื่อง

2.2.2 ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับการพูดมีความสำคัญหรือไม่อย่างไร

2.2.3 ถ้านักเรียนเป็นลูกค้า นักเรียนคิดว่าจะเลือกร้านค้าไหน เพราะเหตุใด

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกรณีตัวอย่างส่งตัวแทนออกมารายงานให้

3.2 ผู้วิจัยและนักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับความสำคัญการใช้คำพูดที่สุภาพ

3.3 นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมและวิธีการนำไปปรับใช้ในชีวิต

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

กรณีตัวอย่าง เรื่อง “คำพูดนั้นสำคัญ”

มีสามีภรรยาคู่หนึ่งทำอาชีพขายเสื้อผ้า เป็นคนพูดจาไพเราะ มีน้ำใจ ชอบไหว้พระ ชอบแต่งตัวและทาลิป ตลอดเวลา เปิดขายแต่เช้าตรู่ แต่ก็ปิดร้านเร็วก่อนที่พระอาทิตย์จะตก ขายสินค้าในราคาที่ไม่แพง มีธรรมาศยต์กับลูกค้าทุกคนที่เข้ามาซื้อของที่ร้าน แม้กระทั่งคนยากจนที่มีเงินน้อยและแต่งตัวโทรมๆ

ส่วนอีกร้านสามีภรรยาคู่หนึ่งที่ทำอาชีพเดียวกัน มักจะทะเลาะกันบ่อยครั้ง เมื่อมีลูกค้าเข้ามาในร้านก็ขายสินค้าราคาแพง พูดจาไม่รักษาน้ำใจใคร จึงทำให้ขายของได้ไม่ดีนัก

แล้วร้านนี้ก็เกิดความสงสัยว่า ทำไมร้านของสามีภรรยาคู่หนึ่งจึงขายของได้ดีกว่า จึงคอยสังเกตและแอบเห็นว่าเปิดร้านแต่เช้าตรู่ทุกวัน ทั้งไหว้พระ ทั้งทาบปากตลอดเวลา และปิดร้านเร็วก่อนที่พระอาทิตย์จะตก จึงคิดว่าเขาต้องใช้ไสยศาสตร์อย่างแน่นอน

เมื่อขายของไม่ได้หลายวัน จึงชวนเพื่อนแม่ค้าหลายคนไปขอของดีจากร้านที่ขายดี แต่สามีภรรยาคู่นั้นกับบอกว่า ไม่ได้เป็นเพราะมีของดีอะไร ที่ทาบปากก็เป็นเพียงลิปมันธรรมดา เพราะเธอเป็นคนปากแห้ง

ส่วนในตอนเช้าก็ตื่นขึ้นมาไหว้พระ ก็เพื่อขอพรจากพ่อแม่ให้เป็นกำลังใจให้ในการทำมาหากิน และตอนเย็นที่รีบปิดร้านเพราะตอนเช้าๆ สามีของเธอต้องออกไปทำงาน

ที่ร้านเรามีลูกค้าเยอะสิ่งที่สำคัญก็คือ ความจริงใจที่มีให้กับลูกค้า เมื่อเราไปซื้อของ เราอยากให้เจ้าของร้านทำอย่างไรกับเรา เราก็ทำอย่างนั้นต่อลูกค้าเท่านั้นเอง

แม่ค้าร้านอื่นๆ ต่างก็เข้าใจและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตัวเองให้ดีขึ้น

.....

ใบงาน “คำพูดนั้นสำคัญ”

1. ทบทวนตัวเองว่าเคยใช้คำพูดที่ไม่สุภาพกับเพื่อนและครูหรือไม่ นักเรียนจะปรับปรุงตัวเองอย่างไร

.....

.....

.....

2. การพูดด้วยคำที่สุภาพนั้นมีความสำคัญอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

3. ถ้านักเรียนเป็นลูกค้า นักเรียนคิดว่าจะเลือกร้านค้าไหน เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

ครั้งที่ 4

- ชื่อเรื่อง** : ไม่คุยกับเพื่อนขณะเรียนหนังสือ
- ชื่อกิจกรรม** : แแต่เก่งยังไม่พอ
- จุดมุ่งหมาย** 1. เพื่อให้นักเรียนลดพฤติกรรมการคุยขณะเรียนหนังสือ
2. เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติได้ถูกต้องตามกาลเทศะ
- เทคนิคที่ใช้** : บทบาทสมมติ
- ระยะเวลา** : 50 นาที
- อุปกรณ์** : 1. บทบาทสมมติ “แแต่เก่งยังไม่พอ”
2. ใบงาน

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนหนึ่งเป็นวงกลมแล้วร่วมกันร้องเพลง “หากว่าเรากำลังสบาย” พร้อมๆ กัน “หากพวกเรากำลังสบายจงปรบมือพลัน” “หากพวกเรากำลังสนุกหมดเรื่องทุกซี้ใดๆ ทั้งสิ้นจงปรบมือพลัน” สัก 3 รอบ ก่อนดำเนินกิจกรรมขั้นต่อไป

1.2 ผู้วิจัยอธิบายเรื่อง “แแต่เก่งยังไม่พอ” และให้นักเรียนช่วยกันเลือกผู้แสดงบทบาทสมมติ

1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนคนเลือกบทบาทเอง และแสดงบทที่ตัวเองได้รับ ส่วนนักเรียนที่ไม่แสดงเป็นผู้สังเกตการณ์

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์ถึงข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม และบทบาทของผู้แสดง

2.2 ให้นักเรียนทบทวนตนเองว่าเคยคุยกับเพื่อนในขณะที่เรียนหนังสือหรือไม่

เกิดผลเสียอย่างไร

2.3 ให้นักเรียนร่วมกันพิจารณาว่ามีแนวทางการปรับปรุงตนเองอย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยกล่าวชมเชยผู้แสดงและผู้สังเกตการณ์ แล้วให้สรุปข้อคิดที่ได้จากการแสดงบทบาทสมมติ จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมโดยเน้นให้เกิดความพฤติกรรมที่เหมาะสมขณะเรียนหนังสือ

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 สังเกตจากการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

4.3 สังเกตจากการตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

บทบาทสมมติ เรื่อง “แค่เก่งยังไม่พอ”

จอม เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเด็กเรียนหนังสือไม่ค่อยเก่ง แต่ขยันทำการบ้าน และทบทวนบทเรียนสม่ำเสมอ เวลาเรียนจะตั้งใจฟังไม่คุยเล่นกับเพื่อน ทุกเย็นจอมจะเข้าห้องสมุดไปทำการบ้านที่ครูสั่งอยู่เป็นประจำ ครูต่างชื่นชมในความขยันของจอม เวลาใกล้สอบจอมก็จะตั้งใจอ่านหนังสือทบทวนและอ่านซ้ำอยู่หลายรอบ

โจ้ เป็นนักเรียนห้องเดียวกับจอม โจ้เป็นเด็กเรียนเก่งมากเคยสอบได้คะแนนเป็นอันดับหนึ่งของระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 แต่เมื่อขึ้นชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 โจ้มักห่วยและชอบชวนเพื่อนคุยเรื่องฟุตบอลตลอด ทั้งขณะที่เรียนเกือบทุกคาบ ทุกครั้งที่เลิกเรียน โจ้ต้องรีบไปที่สนามฟุตบอลเพื่อไปเล่นกับเพื่อน การบ้านบางวิชาก็ไม่เสร็จและไม่เข้าใจ เช่น วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ งานค้างเป็นประจำ ทำให้คะแนนเก็บของโจ้ไม่ดีนัก แต่โจ้กลับคิดว่าไม่เป็นไรเพราะตัวเองเป็นคนเก่งทำข้อสอบได้อยู่แล้ว เวลาใกล้สอบ โจ้ก็ไม่ทบทวนบทเรียน แต่กลับเล่นฟุตบอลกับเพื่อนอย่างสนุกสนานแทน

ครูประจำชั้น แจกผลการสอบ ปรากฏว่า จอมสอบได้คะแนนเป็นอันดับหนึ่งของระดับ จอมรู้สึกดีใจ ส่วนโจ้กลับเสียใจ เพราะคะแนนของตนได้อันดับท้ายๆ ของห้อง คุณครูประจำวิชาหลายๆ วิชาต่างชื่นชมในตัวของจอมที่เป็นเด็กขยัน มีตั้งใจเรียนเวลาครูสอน

บทบาทของจอม

ผมชื่อจอม เป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นเด็กเรียนหนังสือไม่ค่อยเก่ง แต่ขยันทำการบ้านและทบทวนบทเรียนอยู่เสมอ เวลาเรียนก็จะตั้งใจฟังครู ไม่ชวนเพื่อนคุยหรือเล่นกับเพื่อน ทุกเย็นหลังเลิกเรียน ผมจะเข้าห้องสมุดทำการบ้านที่ครูสั่ง เวลาใกล้สอบผมก็จะตั้งใจอ่านหนังสือทบทวนและอ่านซ้ำอยู่หลายรอบ

บทบาทของโจ้

ผมชื่อโจ้ ผมเป็นเด็กเรียนเก่ง เคยสอบได้คะแนนเป็นอันดับหนึ่งของชั้น ป.6 แต่เมื่อขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผมห่วยและชอบชวนเพื่อนคุยเรื่องฟุตบอลขณะเรียน ทุกวันผมต้องรีบไปที่สนามฟุตบอลเพื่อไปเล่นกับเพื่อน การบ้านบางวิชาก็ไม่เสร็จและไม่เข้าใจเช่นวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ งานค้างเป็นประจำ ทำให้คะแนนเก็บของผมไม่ดีนัก แต่ผมกลับคิดว่าผมเป็นคนเก่ง พอใกล้สอบ ผมก็ไม่ทบทวนแบบฝึกหัดตามที่ครูสั่ง แต่กลับเล่นฟุตบอลกับเพื่อนอย่างสนุกสนาน

บทบาทของครู

ครูประจำชั้นแจกผลการสอบ และแสดงความยินดีกับ จอมที่สอบได้คะแนนเป็นอันดับหนึ่งของระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1

ใบงาน “แค่เก่งยังไม่พอ”

1. ทบทวนตัวเองว่าขณะที่ครูสอนในห้อง นักเรียนเคยคุยกับเพื่อนหรือไม่ และผลเสียของการคุยขณะที่ครูสอนเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

2. นักเรียนมีวิธีการปรับปรุงตัวเองอย่างไร

.....

.....

.....

3. นักเรียนได้ข้อคิดอะไรจากกิจกรรมนี้ “แค่เก่งยังไม่พอ”

.....

.....

.....

ครั้งที่ 5

ชื่อเรื่อง : ไม่พูดเยาะเย้ยความผิดพลาดของเพื่อน

ชื่อกิจกรรม : ปิงปองเป็นเหตุ

จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้นักเรียนลดพฤติกรรมที่ชอบพูดเยาะเย้ยซ้ำเติมเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลการถูกเยาะเย้ย

เทคนิคที่ใช้ : กรณีตัวอย่าง

ระยะเวลา : 50 นาที

อุปกรณ์ : คลิปวิดีโอ “ปิงปองเป็นเหตุ”

(อ้างอิงจาก www.youtube.com/watch?v=hQtkPIZgzRM&playnext=1&list=PL18IC358735CAEA2C)

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยยกตัวอย่างการพูดที่ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท เช่นเวลาเพื่อนทำผิดแล้วทำหัวเราะหรือพูดคำเยาะเย้ยซ้ำเติมสิ่งที่เขาทำผิดพลาด จากนั้นให้นักเรียนบอกความรู้สึกเวลาที่ถูกเพื่อนพูดเยาะเย้ยว่าเป็นอย่างไร

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยเปิด คลิปวิดีโอ “ปิงปองเป็นเหตุ” ให้นักเรียนดูแล้วให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์เหตุการณ์ในวิดีโอว่าเกิดเหตุการณ์อะไร สาเหตุและผลที่ตามมา

ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนประสบการณ์และทบทวนพฤติกรรมที่เคยมีการพูดเยาะเย้ยเพื่อนและเวลาที่ถูกเพื่อนพูดเยาะเย้ยว่าเป็นอย่างไรพร้อมกับบอกวิธีการแก้ไขตัวเองอย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปสาเหตุของการทะเลาะวิวาทผลที่ตามมาและร่วมกันหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขตนเองเกี่ยวกับการพูดเยาะเย้ยผู้อื่น

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจของนักเรียน ในการร่วมกิจกรรม

4.2 สังเกตจากความร่วมมือ และร่วมกันแสดงความคิดเห็น

ครั้งที่ 6

- ชื่อเรื่อง : ไม่ล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน
- ชื่อกิจกรรม : กลัวบาป
- จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้ให้นักเรียนหยุดการล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงผลของการล้อชื่อพ่อแม่
- เทคนิคที่ใช้ : อภิปรายกลุ่ม
- ระยะเวลา : 50 นาที
- อุปกรณ์ : คลิปวิดีโอ กลัวบาป
(อ้างอิงจาก www.youtube.com/watch?v=yuuUoHO31aY)

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยสนทนาซักถามและให้ทบทวนพฤติกรรมของตนเองว่าเคยล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อนและถูกเพื่อนล้อชื่อพ่อแม่ บอกความรู้สึกของตนเองให้สมาชิกกลุ่มฟัง

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 4 คน และเปิดวิดีโอ กลัวบาปให้นักเรียนดู

2.2 ผู้วิจัยเปิดวิดีโอ กลัวบาป ให้นักเรียนดู และให้สมาชิกช่วยกันอภิปรายถึงผลการล้อชื่อพ่อแม่เป็นอย่างไร

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทบทวนพฤติกรรมกระทำของตนเองเกี่ยวกับการล้อชื่อพ่อแม่ของเพื่อนและบอกวิธีแก้ไขสิ่งที่ทำอย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปผลของการล้อชื่อพ่อแม่เป็นอย่างไรบ้าง สิ่งที่ได้รับการดูวิดีโอ

4. การประเมินผล

4.1 สังเกตจากความสนใจการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม การแสดงความคิดเห็น และการสรุปของนักเรียน

ครั้งที่ 7

- ชื่อเรื่อง : ไม่นั่งโยกเก้าอี้ในขณะที่นั่งเรียน
 ชื่อกิจกรรม : ใช้เก้าอี้ให้ถูกต้อง
 จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้นักเรียนนั่งให้ถูกต้องเหมาะสม
 2. เพื่อให้นักเรียนรักษาทรัพย์สินส่วนรวม

เทคนิคที่ใช้ : อภิปรายกลุ่ม

ระยะเวลาที่ใช้ : 50 นาที

- อุปกรณ์ : 1. รูปภาพ
 2. ใบงาน

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยสนทนาถึงการนั่งเรียนที่ถูกต้องเวลาครูสอน แล้วให้นักเรียนทบทวนการนั่งเรียนของตนเองว่าเป็นอย่างไรบ้าง ให้นักเรียนออกมานั่งให้เพื่อนๆ ดู

2. ขั้นวิเคราะห์

ผู้วิจัยให้นักเรียนดูภาพ 1 ภาพ (ภาพนักเรียนตะแคงเก้าอี้แล้วนั่งบนขาเก้าอี้) จากนั้นให้นักเรียนแยกเป็น 2 กลุ่ม แล้วช่วยกันอภิปรายรูปภาพร่วมกันถึงผลอาจเกิดขึ้น แล้วส่งตัวแทนออกมารายงาน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับผลเสียที่เกิดจากการนั่งไม่ถูกต้อง โดยให้นักเรียนแต่ละคนร่วมกันแสดงความคิดเห็น

3.2 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้ปฏิบัติกิจกรรมผู้วิจัยให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดวางแผนทางการปฏิบัติตน ที่แสดงออกถึงพฤติกรรมการณ์ที่ที่เหมาะสม และแสดงสามารถนำไปปฏิบัติได้

4. ขั้นประเมินผล

สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการนำเสนอหน้าชั้นเรียนและการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

ใบงาน
เรื่อง ใช้อ้อให้ถูกต้อง

ให้นักเรียนตอบคำถาม

1. ในภาพการนั่งนั้นเหมาะสมหรือไม่ และมีผลอย่างไร

.....

.....

.....

2. นักเรียนมีวิธีการนั่งเก้าอี้ที่ถูกต้องเหมาะสมอย่างไร

.....

.....

.....

ครั้งที่ 8

- ชื่อเรื่อง : ไม่หลับในขณะที่เรียนหนังสือ
- ชื่อกิจกรรม : หลับในห้องเรียน
- จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมขณะเรียนหนังสือที่เหมาะสม
- เทคนิคที่ใช้ : กรณีตัวอย่าง
- ระยะเวลา : 50 นาที
- อุปกรณ์ : คลิปวิดีโอ หลับในห้องเรียน
(อ้างอิงจาก www.youtube.com/watch?v=zmuxWRD9QqA)

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมา ผู้วิจัยและนักเรียนหนึ่งเป็นนางกลมแล้วทบทวนพฤติกรรมต่าง ๆ เวลาเกิดอาการง่วงนอนขณะเรียนหนังสือนักเรียนทำอย่างไร โดยให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

2. ขั้นวิเคราะห์

- 2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนดูวิดีโอ “การหลับในห้องเรียน “ ให้นักเรียนได้ดู
- 2.2 นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่า เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือไม่ และส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ได้อย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

- 3.1 ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของการมีสมาธิ และ การตั้งใจเรียนสม่ำเสมอ
- 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นวิธีการแก้ไขเมื่อเกิดอาการง่วงนอนขณะเรียนมาคนละ 1 ตัวอย่าง
- 3.3 ให้นักเรียนร่วมกันสรุปสาระและข้อคิดที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 สังเกตจากการปฏิบัติกิจกรรม การอภิปรายของนักเรียน
- 4.2 สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และการให้ข้อเสนอแนะซึ่งกันและกันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมในเวลาเรียน

ครั้งที่ 9

ชื่อเรื่อง : ไม่แก๊งเพื่อนในห้องเรียน

ชื่อกิจกรรม : นนทก...คิดแค่น

จุดมุ่งหมาย : 1. เพื่อให้นักเรียนลดพฤติกรรมการแก๊งเพื่อน
2. เข้าใจและรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้ที่ถูกกระทำ
3. ส่งเสริมความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน

เทคนิคที่ใช้ : กรณีตัวอย่าง

ระยะเวลา : 50 นาที

อุปกรณ์ : -

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยร่วมสนทนาเกี่ยวกับประสบการณ์การถูกเพื่อนแก๊ง และเคยแก๊งเพื่อน ด้วยวิธีใดบ้าง แล้วมีวิธีแก้ไขอย่างไร

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม แล้วให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานกลุ่มเพื่อออกมารายงานให้เพื่อนฟัง

2.2 ผู้วิจัยแจกเอกสารการอภิปรายเรื่อง “นนทก...คิดแค่น” ให้นักเรียนในกลุ่มอ่าน

2.3 ให้นักเรียนช่วยกันวิเคราะห์พฤติกรรมของตัวละครเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

2.4 ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์รู้สึก นนทก

2.5 ถ้านักเรียนเป็นนนทก นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร จะมีวิธีแก้ไขปัญหาวอย่างไร

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทบทวนตนเองว่าเคยแก๊งเพื่อนหรือเคยถูกเพื่อนแก๊งหรือไม่

3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันเสนอวิธีการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมให้เหมาะสมอย่างไร

4. การประเมินผล

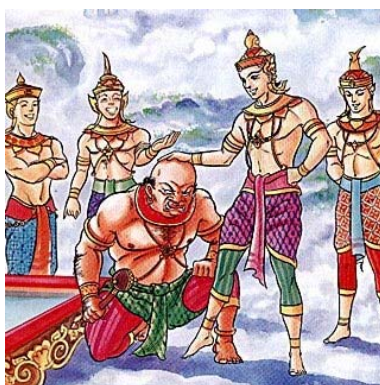
4.1 สังเกตจากความสนใจและความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

4.2 สังเกตจากการตอบคำถาม เสนอข้อคิดเห็น วิธีการแก้ไข

กรณีตัวอย่าง เรื่อง “นนทก...คิดแค่น”

ปีนตอนที่มึนเมาเกี่ยวกับยักษ์ตนหนึ่งที่มีหน้าที่ล้างเท้าเทวดาอยู่ที่เชิงเขาไกรลาส ที่ประทับของพระอิศวรเจ้าผู้เป็นใหญ่ ยักษ์ตัวนี้มันก็ล้างๆ ไปเป็นโกฏิปี

ก็เกิดมีเทวดาเกิดนึกสนุก เห็นนนทกล้างเท้าให้ก็...ไปหยอกล้อด้วยความรัก...หยอกไปหยอกมากก็ไม่หยอกเปล่า ๆ แต่ไปถอนผมนนทกเล่น ถอนนิดถอนหน่อย นนทกก็คงไม่ว่า เทวดาพวกนี้ดันถอนอยู่ตั้งโกฏิปี ผมนนทกก็ไม่เหลือ กลายเป็นคนหัวโล้น ล้วนไม่มีผม

โดนถอนผมจนหัวโล้นใครล่ะจะไม่โกรธ นนทกก็เลยโมโห ไม่รู้จะทำอะไร นนทกก็เลยไปเฝ้าพระอิศวรพลาบพรรณนาว่าตัวเองเป็นข่ารับใช้พระอิศวรมาแสนนาน...ต่ำต้อยต้อยต่ำน่าสงสาร อยากขอพรได้ไหม นนทกเลยขอนิ้วเพชร คือชี้ใครแล้ว...คนนั้นตาย! พอได้บิ๊บนนทกก็กลับไปซุ่มล้างเท้าต่อ..เทวดามากี่..ไม่รู้เรื่องถอนผมเล่นอีก..นนทกก็.. "ไม่ทนแล้ว" ก็ใช้นิ้วเพชร เป็นที่ระบายความแค้น

ที่มา ดัดแปลงจากหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง รามเกียรติ์

ครั้งที่ 10

- ชื่อเรื่อง : ไม่นำงานอื่นขึ้นมาทำขณะเรียน
- ชื่อกิจกรรม : บอกแล้วนะ
- จุดมุ่งหมาย : เพื่อให้ให้นักเรียนลดพฤติกรรมการทำงานอื่นขึ้นมาทำในขณะเรียน
- เทคนิคที่ใช้ : บทบาทสมมติ
- ระยะเวลา : 50 นาที
- อุปกรณ์ : 1. บทบาทสมมติเรื่อง “บอกแล้วนะ”
2. ใบงาน เรื่อง “บอกแล้วนะ”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยทบทวนความรู้เดิมจากกิจกรรมที่แล้ว จากนั้นผู้วิจัยยกตัวอย่างว่าถ้านักเรียนคนใดทำงานไม่เสร็จในชั่วโมงนักเรียนจะมีวิธีการอย่างไรโดยให้บอกทีละคน แล้วจากนั้นร่วมแสดงความคิดเห็น

2. ขั้นวิเคราะห์

2.1 ผู้วิจัยสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียที่นำงานอื่นขึ้นมาทำในขณะเรียน โดยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มสมาชิก

2.2 ผู้วิจัยขออาสาสมัครนักเรียนจำนวน 3 คนออกมาแสดงบทบาทสมมติ

2.3 ผู้วิจัยแจกเอกสาร เรื่องสั้นและบทบาทสมมติให้กับนักเรียนที่เป็นอาสาสมัครแต่ละคนได้อ่านและเตรียมตัวแสดง จากนั้นผู้วิจัยและนักเรียนอาสาสมัครร่วมกันจัดสถานที่แสดง

2.4 นักเรียนที่เป็นอาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติตามบทที่ตนเองได้รับ และนักเรียนคนอื่นเป็นผู้ร่วมสังเกตการณ์

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

3.1 ผู้วิจัยกล่าวชมเชยผู้แสดงและสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตัวว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร และผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตัวละครดังกล่าว โดยให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น

3.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มหนึ่งเป็นรูปวงกลม

3.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับบทบาทสมมติที่แสดงไป

1. การกระทำของพงษ์มีผลกระทบต่อตนเองอย่างไร เพราะเหตุผลใด
2. นักเรียนได้รับข้อคิดและบทเรียนอะไรบ้างจากเรื่อง “บอกแล้วนะ”
3. ถ้านักเรียนเป็นพงษ์ นักเรียนจะทำอย่างไร

3.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทบทวนพฤติกรรมของตนเองว่าเคยนำงานอื่นขึ้นมาทำหรือไม่ แล้วควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

4. ชั้นประเมินผล

4.1 สัมผัสจากการร่วมกิจกรรม การตอบคำถาม การแสดงบทบาทสมมติของนักเรียน

4.2 สัมผัสจากการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอหน้าชั้นเรียนและการให้ข้อเสนอแนะ

บทบาทสมมติ เรื่อง “บอกแล้วนะ”

โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในชั่วโมงเรียนวิชาการงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครูสามารถเข้าสอนและมอบหมายงานให้ทำชิ้นไม้ต่อให้เสร็จ แล้วส่งในชั่วโมงพร้อมอธิบายเพิ่มเติมก่อนที่จะออกนอกห้องเพราะมีเจ้าหน้าที่มาบอกว่าครูใหญ่ต้องการพบ แอสม บอกให้พงษ์หยุดทำวิชาคณิตศาสตร์ แล้วรีบทำวิชาการงานเดี๋ยวจะเสร็จไม่ทัน พงษ์ ไม่เชื่อจึงบอกว่า ครูพูดไปอย่างนั้นเอง ยังคงทำวิชาคณิตศาสตร์ต่อ เมื่อถึงเวลาครูเข้ามาเก็บงานทำชั่วโมง นักเรียนคนอื่นๆ ทำงานเสร็จและส่งกันหมด ยกเว้น พงษ์ ไม่ได้ส่งเพราะทำไม่เสร็จ ครูสามารถตำหนิพงษ์ แล้วให้อีกาส่งใหม่ แต่จะได้คะแนนแค่ครึ่งหนึ่งเท่านั้น

บทบาทของครูสามารถ

ผมชื่อครูสามารถ กำลังสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาการงานอาชีพโดยมอบหมายงานให้นักเรียนทำงานต่อจากเดิมให้เสร็จ แล้วส่งทำชั่วโมง

บทบาทของพงษ์

พงษ์ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กำลังเรียนวิชาการงานอาชีพ ขณะที่ครูมอบงานให้ก็นำวิชาอื่นขึ้นมาทำพอหลังจากนั้น ครูให้ส่งงานที่ให้ทำแต่สุดท้ายพงษ์ไม่มีงานส่ง

บทบาทของแอสม

แอสมเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเป็นเพื่อนสนิทของพงษ์ และเป็นผู้ที่เตือนให้พงษ์เก็บงานที่ทำอยู่และให้นำงานที่ครูมอบหมายให้ชิ้นมาทำ

ครั้งที่ 11

- ชื่อเรื่อง** : ไม่เดินไปมาโดยไม่ขออนุญาต
- ชื่อกิจกรรม** : คิดไม่ถึง
- จุดมุ่งหมาย** : 1. เพื่อให้ให้นักเรียนลดพฤติกรรมการเดินไปเดินมาในขณะที่เรียน
2. เพื่อเข้าใจถึงผลกระทบของการแสดงพฤติกรรม
- เทคนิคที่ใช้** : บทบาทสมมติ
- ระยะเวลา** : 50 นาที
- อุปกรณ์** : 1. บทบาทสมมติเรื่อง “คิดไม่ถึง”
2. ใบงาน เรื่อง “คิดไม่ถึง”

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นการมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมาและเตรียมความพร้อมโดยให้นักเรียนปรบมือเป็นจังหวะ
- 1.2 ผู้วิจัยถามถึงสาเหตุ เพราะอะไรจึงต้องเดินไปมาขณะเรียน แล้วก็ไม่ต้องขออนุญาตครู
- 1.3 บอกวิธีการแก้ไขมาทีละคน
- 1.4 ผู้วิจัยแจกบทบาทสมมติให้กับนักเรียนที่เป็นอาสาสมัครเพื่อเตรียมตัวแสดง และนักเรียนคนอื่นเป็นผู้สังเกตการณ์

2. ขั้นการวิเคราะห์

- 2.1 ผู้วิจัยสนทนาร่วมกับนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละครและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำว่าเป็นอย่างไร โดยให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็น
- 2.2 ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม โดยให้นักเรียนจับคู่แล้ว “เป่ายิงฉุบ” นักเรียนที่ชนะอยู่กลุ่มที่ 1 ส่วนนักเรียนที่แพ้อยู่กลุ่มที่ 2
- 2.3 ผู้วิจัยแจกใบงาน พร้อมกับให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อหาคำตอบ และร่วมกันหาวิธีการปรับแก้พฤติกรรม
- 2.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

3. ขั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

- 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ข้อคิด และประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมนี้
- 3.2 ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันหาวิธีการแก้ไขการเดินไปมาขณะเรียนหนังสือ

4. ขั้นประเมินผล

- 4.1 สังเกตจากการปฏิบัติกิจกรรม การตอบคำถาม การแสดงของนักเรียน
- 4.2 สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น การนำเสนอหน้าชั้นเรียนและการให้ข้อเสนอแนะ

บทบาทสมมติ เรื่อง “คิดไม่ถึง”

ในชั่วโมงเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/6 ครูสมยศได้แบ่งกลุ่มทำงานแล้วอธิบายวิธีการทดลอง และนักเรียนแต่ละกลุ่มลงมือทดลอง ขณะที่ครูทำการทดลองอ้อฟซึ่งอยู่ในกลุ่มที่ 1 ได้เดินไปเดินมาเพื่อไปดูกลุ่มอื่น จนเดินมาชนโต๊ะของกลุ่มที่ 2 ทำให้อุปกรณ์และเครื่องมือทดลองของกลุ่มแตกและสารเคมีหกเลอะโต๊ะ ทันใดนั้นเพื่อนๆ ต่างพากันร้องส่งเสียงตกใจ และแสดงความไม่พอใจขึ้น ทันใดนั้นแชมป์ก็เดินมาพูดว่า เป็นเพราะเธอที่ชอบเดินไปเดินมาไม่ยอมนั่งอยู่กับที่ของตัวเอง จนทำให้เกิดเรื่องวุ่นวายขึ้นบ่อยๆ ครั้ง และหลังจากนั้นครูสมยศก็เดินเข้ามา ถามเรื่องราวว่าเกิดอะไรขึ้น และครูสมยศก็บอกให้ทุกคนกลับไปนั่งที่กลุ่มของตัวเอง แล้วบอกให้อ้อฟไปขอโทษเพื่อนๆ ในกลุ่มที่ 2 ทุกคนแล้ว และบอกให้อ้อฟมาทำความสะอาดอุปกรณ์ที่เสียหาย แล้วก็แจกอุปกรณ์อันใหม่ให้กลุ่มที่ 2 และทำการทดลองต่อให้เสร็จ

บทบาทของครูสมยศ

ผมชื่อครูสมยศ สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาศาสตร์โดยมอบหมายงานให้นักเรียนทำการทดลองเกี่ยวกับสารเคมี

บทบาทของอ้อฟ

อ้อฟ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีพฤติกรรมชอบเดินไปเดินมาในขณะที่เรียนหนังสือ และทำให้เกิดความวุ่นวายในห้องเรียน

บทบาทของแชมป์

แชมป์เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเป็นเพื่อนร่วมห้องของอ้อฟ และเป็นผู้ที่มาตำหนิพฤติกรรมของอ้อฟในขณะที่เกิดเรื่อง

ใบงาน “คิดไม่ถึง”

1. การกระทำของอ็อฟมีผลกระทบต่อตนเองอย่างไร

.....

.....

.....

2. นักเรียนมีวิธีปรับแก้พฤติกรรมการเดินทางไปมาขณะเรียนได้อย่างไร

.....

.....

.....

3. นักเรียนได้รับข้อคิดและบทเรียนอะไรบ้างจากเรื่อง “คิดไม่ถึง”

.....

.....

.....

ครั้งที่ 12

- ชื่อเรื่อง** : ปัจฉิมนิเทศ
- ชื่อกิจกรรม** : ลด ละ เลิก
- จุดมุ่งหมาย** : 1. เพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการได้เข้าร่วมกิจกรรม
: 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

- เทคนิคที่ใช้** : 1. อภิปรายกลุ่ม
: 2. การเสริมแรงทางบวกการให้กำลังใจ

ระยะเวลาที่ใช้ : 50 นาที

- อุปกรณ์** : 1. หัวใจกระดาษ ♥
: 2. โบว์บันทึกพฤติกรรม “ลด ละ เลิก”

วิธีดำเนินการ

1. ชั้นมีส่วนร่วม

- 1.1 ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน พร้อมทั้งทบทวนกิจกรรมที่ผ่านมาทั้งหมด
- 1.2 ให้นักเรียนหนึ่งเป็นวงกลมร่วมกันร้องเพลง ผู้วิจัยแจกกระดาษรูปหัวใจให้นักเรียนคนละ 1 ดวง ให้นักเรียนเขียนข้อความเพื่อเป็นกำลังใจให้กันและกันในการปรับปรุงพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมในห้องเรียน
- 1.3 แจกรูปหัวใจให้นักเรียนอีกคนละ 1 ดวง ให้นักเรียนเขียนข้อความเกี่ยวกับสิ่งที่นักเรียนต้องการ ลด ละ เลิก เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จให้นำไปเก็บใส่ถุงดำ ปิดสนิท และนำไปทิ้งขยะที่เตรียมไว้
- 1.4 ให้นักเรียนลงชื่อในใบคำสัญญา โดยทำสัญญาว่าจะปรับปรุงพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. ชั้นการวิเคราะห์

- 2.1 นักเรียนบอกความรู้สึกที่ได้รับรูปหัวใจที่เพื่อนเขียนให้กำลังใจ
- 2.2 นักเรียนให้คำมั่นสัญญากับเพื่อนๆ เกี่ยวกับความตั้งใจที่จะ ลด ละ เลิกพฤติกรรมของตนเอง

3. ชั้นสรุปและประยุกต์หลักการ

- 3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน จากการใช้โปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม
- 3.2 ผู้วิจัยกล่าวขอบใจนักเรียนและกล่าวปิดการเข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการแสดงออกที่เหมาะสม

4. การประเมินผล

- 4.1 สังเกตจากความสนใจ การตอบคำถามและร่วมทำกิจกรรมของนักเรียน
- 4.2 สังเกตจากใบบันทึกพฤติกรรม ความตั้งใจในการทำใบคำสัญญาของนักเรียน

ใบสัญญากับตนเอง

ข้าพเจ้าเด็กชาย.....นามสกุล

ต้องการปรับ(พฤติกรรม).....

ขอสัญญากับตนเองว่าข้าพเจ้าจะปรับปรุง(พฤติกรรม).....ให้ดียิ่งขึ้น

สัญญานับนี้ ข้าพเจ้าเด็กชาย.....นามสกุล

จะทำให้สำเร็จด้วยความมุ่งมั่น สัญญานับนี้จะติดตามสอบถามข้าพเจ้าใน/...../.....

ข้าพเจ้าขอให้คำมั่นสัญญาจะมุ่งมั่นทำตามคำสัญญานับนี้เพื่อปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม
ความตั้งใจและจะกระทำอย่างสม่ำเสมอตลอดไป

..... ผู้ทำสัญญา

(.....)

..... พยาน (ชื่อเพื่อน)

(.....)

ประวัตย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นิลวรรณ อังกรเศรษฐี
วัน เดือน ปีเกิด	2 เมษายน พ.ศ. 2512
สถานที่ทำงาน	1526 โรงเรียนเซนต์ดอมินิก ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	วช.บ (บริหารธุรกิจ) จาก สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตพายัพ จังหวัดเชียงใหม่
พ.ศ. 2554	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

